
VÄRMLANDS ANOR

1997:1

Februari 1997

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening
ISSN 1400-1047

Pris 30:-

Årgång 14

Trevåninga i Östra Hyttan, Haga, Carlstad, uppfördes 1867 som hyreshus för mindre bemedlade familjer. Två år efter storbranden 1865 var detta en nödvändig åtgärd av de styrande i Carlstad. På tomten byggdes Folkets Hus senare. Bilden förekommer även på första sidan av en nyligen utkommen bok av Lars Wennberg. Bokens namn är Trevåningen och ger en autentisk skildring av Karlstad för 100 år sedan. Den kommer att finnas på VärmlandsAnors redaktion. Bild 090313 i Carlstads-Gilletts bildarkiv

VarmlandsAnor

VarmlandsAnor utges som medlems-tidning för Varmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Citat ur VarmlandsAnor får göras, om källan anges.

Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera och sätta rubriker i insända bidrag.

Upplaga 1000 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-218777 Telefax 054-218829 Mobil telefon 070 646 07 61

Tryck Tryckeri ABKnappen, Karlstad

Manusstopp för 1997:2 ar 5 maj 1997

Varmlands Släktforskarförening

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress c/o Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga.

Medlemsavgiften är 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (1997) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge erlägger 100 norska kronor + porto 40 respektive 30 kronor till norskt postgiro **0806 1944339**.

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 65208 Karlstad. Telefon 054-159272.

Besöksadress Gamla Badhuset, Norra Strandgatan 4, Karlstad

Styrelsen 1996

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754 Mobil tel 070 634 81 87

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 66432 Grums. Telefon 0555-61153

Sekreterare Gunnar Jonsson, Älvhags-gatan 25, 66140 Saffle. Tel 0533-10559 Mobil tel 070 583 24 96

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Tel 054-218777

Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 66060 Molkom. Tel 0553-10378

Ledamot Gunhild Svensson, Odalvagen 15, 65350 Karlstad. Tel 054-531448

Ledamot Anette Carlsson, SRingvägen 12, 68143 Kristinehamn, Tel 0550-17447

Registrator Sonja Peterson, Ölme-gatan 9 A, 65230 Karlstad. Tel 054-219411

Innehåll

verksamhetsberättelse	3
Bokslut Budget	4
Eda Glasbruk	5
Karlstad stift 350 år	5
Elektronisk kyrkogård	5
Slektgranskerlighet	6
60000 soldater	9
Semis nytt arkivhus?	9
Ett solvarv i Askersby	10
Förbundsstyrelsen	14
Ätten Ehrencrantz	14
Antavla 49	15
Värmlänningar i försk.	16
Antavla 50	17
Sponsorer II	18
Hål i kyrkokistan	19
Boktips	20
Anor sökes	22
Ur andra medlemsblad	24
Kyrkböcker on-line	24
Program	25
DIS	25
Annonser	26

Kallelse till årsmöte 22 mars kl 1300

Lördagen den 22 mars kl 13.00 kallas Du till årsmöte
i Gamla Badhuset i Karlstad

Förhandlingar enligt förslag till dagordning

**Kent Andersson från Sveriges Släktforskarförbund i Göteborg
föreläser om "spännande källor i släktforskningen"**

Tag gärna med gäster

Förslag till dagordning för årsmötet

1 Mötet öppnas	14 Val av ordinarie ledamöter för 1997-
2 Fråga om mötet anses stadgeenligt utlyst	1999 (i tur att avgå är Bo Cider, Gunnar Jonsson och Gunhild Svensson)
3 Godkännande av dagordningen	15 Val av suppleanter för 1997-1999 (i tur att avgå är Lennart Gustafsson och Irene Luthman)
4 Val av mötesordförande	16 Val av revisorer och revisorssuppleant för 1997
5 Val av sekreterare	17 Val av redaktör för 1997
7 verksamhetsberättelseoch räkenskaper	18 Val av valberedning för 1997
8 Revisionsberättelse	19 Övriga frågor
9 Fråga om styrelsens ansvarsfrihet	20 Mötet avslutas
10 Motioner	
11 Medlemsavgift för 1998	
12 Budget för 1997	
13 Val av ordförande för 1997	

Verksamhetsberättelse 1996

Verksamhetsåret

Föreningens trettonde verksamhetsår omfattar tiden 1996-01-01 till 1996-12-31.

Medlemmar

Antal medlemmar 95-12-31	722
Nya medlemmar 1996	119
Uttraden, avlidna, ej betald avgift	21
Antal medlemmar 96-12-31	820
(varav 25 familjemedlemmar)	

Medlemsavgift

Medlemsavgiften var för 1996 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem.

Hedersledamot

Anders Höglund, Kristinehamn

Styrelse

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Forshaga

Vice ordförande Bernhard Granholm, Grums

Sekreterare Gunnar Jonsson, Saffle

Kassör Harald Persson, Karlstad

Materialförvaltare Bo Cider, Molkom

Ledamöter Gunhild Svensson, Karlstad
Anette Carlsson, Kristinehamn

Suppleanter Lennart Gustafsson, Saffle
Gerhard Kaukerat, Slotsbron
Irene Luthman, Karlstad
Tom Silja, Forshaga

Övriga funktionärer

Revisorer Olle Skoog, Kristinehamn
Lennart Fallberg, Molkom

Revisorssuppleant Roland Hedström, Molkom

Valberedning Gunnar Bergström, Karlstad, Ingrid Johansson, Klassbol, Stig Jonasson, Kristinehamn (sammank)

Redaktör Lars-Gunnar Sander, Forshaga

Registrator Sonja Peterson, Karlstad

Styrelsens arbete

Styrelsen har hållit åtta protokollförda sammanträden

Lars-Gunnar Sander har deltagit i Slaktforskarförbundets ordförandekonferens i

Vaxjö den 30 aug. Anette Carlsson och Gunnar Jonsson har deltagit i Slaktforskarförbundets cirkelledarkonferens i Vaxjö den 31 aug.

Lars-Gunnar Sander, Gunnar Jonsson och Harald Persson har som ombud representerat föreningen vid riksstämman i Vaxjö den 31 aug. Dessutom deltog Anette Carlsson och Gerhard Kaukerat. Vid slaktforskar dagarna i Vaxjö 31 aug -1 sept ställde föreningen ut och sålde sina publikationer.

Vid bokmassan i Göteborg 23-26 okt deltog Harald Persson från föreningen i Varmlandslitteraturs monter med försäljning av föreningens utgivningar.

Vid Grums-massan 18-19 maj deltog Bernhard Granholm från föreningen i Probandens monter med försäljning av föreningens utgivningar.

Fortsatt dataregistrering av soldater vid Varmlands tre regementen har bedrivits som ALU-projekt med Harald Persson som projektansvarig och handledare. Tre ALU-arbetare har varit engagerade med totalt 1465 arbetstimmar.

Harald Persson har deltagit i en konferens i Södertälje, anordnad av Föreningen DIS (Databehandling i Slaktforskning).

Besök av Katrineholms, Mariestads och Törebodas slaktforskarföreningar den 13 april.

Lars-Gunnar Sander har deltagit i ett möte på Torsby Finnkulturcentrum kring en tänkt "Finnskogadatabas".

Lars-Gunnar Sander och Harald Persson har besökt Nordvärmlands Slaktforskarförening och informerat om vår verksamhet.

Planeringen inför riksstämman 1999 har börjat.

Skolelever i Forshaga har introducerats i slaktforskning av Lars-Gunnar Sander, ett tjugotal arbetspass teori och praktik.

Externa föreläsningar av styrelsemedlemmar

19 mars Studieförbundet Vuxenskolan, Harald Persson: Vad är slaktforskning?

25 mars Medborgarskolan, Harald Persson: Vad är slaktforskning?

31 okt ALU-grupp, Orsholmen, Harald Persson: slaktforskning

11 nov Medborgarskolan, Lars-Gunnar Sander: Soldatforskning

15-17 nov Karlskoga-Degerfors Slaktforskarclubb, Harald Persson: Slaktforskning.

18 nov Medborgarskolan, Harald Persson: slaktforskning.

Medlemsmöten

16 mars Årsmöte med sedvanliga årsmötesförhandlingar. Föredrag av Lena Flinck-Maechel om Hushållningssällskapets arkiv.

13 april Några medlemmar berättade om sin forskning. Besök av Ovansiljans Slaktforskare,

20 april Slaktforskar dag tillsammans med sex andra föreningar på Melleruds Museum och Slaktarkiv.

19 maj Utflykt till Brattforshyttan och Långbans gruvor.

14 sept Granstraff i Charlottenberg tillsammans med historielagen i Romerike, Follo och Ostfold.

25 okt Slaktforskarträff på Gamla Badhuset.

23 nov Föredrag om "Eda glasbruk, glaset och människorna" av Gunnar Lersjö, Arvika.

Nyutkomna publikationer

Föreningens medlemsblad "VärmlandsAnor" har utkommit med fyra nummer, totalt 112 sidor.

Varmlands Slaktforskar katalog. Ny utökad upplaga.

"En kyrkoherdes vardag, Ekshärad 1700-1758". Andreas och Bengt Piscators dagböcker sammanställda av Mats Hellgren, Göteborg.

"Karrholmens hemman i Kila socken" av Gunnar Jonsson, Saffle.

"Lantmåteriförrättningar hemmanet Kärrholmen" av Gunnar Jonsson, Saffle. Norra Råda födde 1725-1769, sammanställd av Mats Hellgren, Göteborg.

Stavnas födde, sammanställd av Jan Thimberg: Del 1 1687-1775, Del 2 1776-1850, Del 3 1851-1920

Fortsättning sida 4

verksamhetsberättelse . . . fortsättning från sida 3

Övrig medlemservice

Under perioderna jan-april och sept-dec har en erfaren släktforskare från föreningen varje måndagskväll biträtt nybörjare med rådgivning i forskarsalen på Gamla Badhuset i Karlstad.

Utbyte av medlemsblad har skett med 80 andra släktforskarföreningar. Dessa publikationer förvaras i föreningens arkiv på Gamla Badhuset och kan lånas av medlemmarna genom materialförvaltarens försorg.

Harald Persson och Jan Tengelin har verkat som faddrar för DIS (Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen) och därvid servat medlemmarna med uppdatering av nya programversioner.

För att underlätta dokumentation av genomförd forskning har föreningen låtit trycka upp blanketter för antavlor som medlemmarna kan få köpa.

Slutligen har ett mycket stort antal släktforskarfrågor per brev, fax och telefon besvarats av styrelsemedlemmarna. Även från Norge och USA kommer förfrågningar.

Ekonomi

Resultat- och balansräkning bifogas verksamhetsberättelsen. Styrelsen föreslår att årets överskott 5296:35 jämte föregående års balanserade vinstmedel 38710:85 tillhoppa 44007:20, balanseras i ny rakning.

Slutord

Som meddelades i föregående års verksamhetsberättelse, har Värmlands Släktforskarförening fått förbundsstyrelsens uppdrag att arrangera 1999 års riksstämma i Karlstad. Planeringen inför denna kulturhandelse pågår. Förutsättningen för att genomförandet skall lyckas är att så många medlemmar som möjligt deltar i projektgrupper och ställer upp som funktionärer.

Karlstad i februari 1997

Lars-Gunnar Sander, Bernhard Granholm, Gunnar Jonsson, Harald Persson, Anette Carlsson, Bo Cider, Gunhild Svensson

Resultaträkning

	1996	1995
intäkter		
Medlemsavgifter	82 904,00	75 963,00
Trycksaker	5 379,50	2 449,00
Diverse intäkter	-	580,00
Kommunbidrag	500,00	500,00
Landstingsbidrag	5 000,00	5 000,00
Summa intäkter	93 783,50	84 492,00
Kostnader		
Tidskriften	4 344,00	-37 458,50
Porto	-15 466,45	-14 051,25
Telefon	-356,25	-286,75
Möten	-1 666,00	-2 013,00
Resor	-5 698,70	-3 828,00
Förbrukn mtrl	-2 771,443	-2 497,90
Riksstämman	-8 943,00	-2 631,00
Externa gåvor	-270,00	-650,00
Diverse kosm	-1 204,00	-2 284,90
Externa medl avg	-700,00	-700,00
Riksförbundet	-5 054,00	-5 072,00
Summa kostn	-85 577,80	-71 473,30
Resultat före avskrivningar	8 205,70	13 018,70
Avskrivningar	-	-1 500,00
Resultat efter avskrivningar	8 205,70	11 518,70
Ränteintäkter	7 640,65	1 630,74
Räntekostnader	-550,00	-200,00
Resultat före reservationer	15 296,35	12 949,44
Reservavsättning		
Riksstämman 99	-10 000,00	-10 000,00
Arets resultat	5 296,35	2 949,44

Budget för 1997

Intäkter	
Medlemsavgifter 820x100	82 000,00
Familjeavgifter 25x30	750,00
Trycksaker	4 500,00
Kommunbidrag	500,00
Landstingsbidrag	5 000,00
Summa intäkter	92 750,00
Kostnader	
Tidskriften	-47 000,00
Porto	-16 000,00
Telefon	-400,00
Möten	-1 500,00
Resor	-4 000,00
Förbrukningsmateriel	-2 250,00
Riksstämman	-6 000,00
Externa gåvor	-500,00
Diverse kostnader	-2 500,00
Externa medlemsavgifter	-700,00
Riksförbundet 774x7t	-6 000,00
Försäkring	-500,00
Summa kostnader	-87 350,00
Resultat före avskrivn	5 400,00
Ränteintäkter	5 000,00
Resultat före reservation	10 400,00
Reservation	-10 000,00
Arets resultat	400,00

Obs !

Styrelsens förslag på sida 6

Balansräkning för 1996 och 1995

	1996	1995		1996	1995
Tillgångar			Skulder och Eget kapital		
Kassa	185,00	53,00	Skulder	37 660,00	50 892,00
Postgiro	29 605,35	37 670,85	Reserv Riksstäm	20 000,00	10 000,00
Bank	51 297,85	51 258,00			
Fordringar	4 840,00		Ing Eget kapita	38 710,85	35 761,41
Varulager	15 738,00	10 620,00	Arets resultat	5 296,35	2 949,44
Inventarier	1,00	1,00	Sum Eget kapit	44 007,20	38 710,85
Summa	101 667,20	99 602,85			
Inga ställda pantel elier ansvarsförbindelser finns.			Summa	101 667,20	99 602,85

Eda glasbruk

Lördagen den 23 november kunde vi lyssna till ett intressant föredrag på Gamla Badhuset av Gunnar Lersjö från Arvika som berättade om Eda glasbruk. Det var romarna som först började tillverka glas i Europa. Sedan dess har inte verktyg och tillverkningsmetoder förändrats nämnvärt.

Eda glasbruk var igång under tre olika perioder: 1833-1933, 1935-1940 och 1943-1953. Man gjorde alla slags glas: fönsterglas, flaskor, belysningsglas, skålar, vaser, supglas med mera. Fönsterglas var besvärliga att transportera förr, därför emballerade man det med halm och ormbunkar. Under årens lopp tillverkades mer än 60000 olika artiklar. Hur stor produktionen egentligen var kunde föredragshållaren ej svara på direkt, men under ett dåligt år uppgick den till omkring 2 miljoner glas. Sedan 1840-talet hade man samarbete med Rejmyre glasbruk. En längre tid tillhörde Kosta, Eda och Rejmyre samma koncern under AB Svenska Kristallglasbruken som gick omkull under krisåren i början av 30-talet, närmare bestämt 1933.

När bruket var som störst hade man 300 anställda. Många av dessa var utlänningar, främst tyskar, norrmän och tjecker. Målarna som dekorerade glasföremål kom till exempel från Böhmen. Det var vanligt att glasblåsarna flyttade runt mellan glasbruken kring Östersjön. Ryska talades därför av många i Eda eftersom man hade livliga kontakter med S:t Petersburg. En del glasbruksarbetare emigrerade till Danmark, England och USA.

Då det gäller släktforskning kring glasbruken nämnde föredragshållaren Torbjörn Fogelberg. Han har skrivit om alla svenska glasbruk och vet allt om glasblåsarsläkter. I detta sammanhang bör också nämnas Torbjörn Fogelberg och Gunnar Lersjös bok om Eda glasbruk.

Verksamheten vid Eda glasbruk har lämnat efter sig avsevärda mängder med arkivalier. På Värmlandsarkiv förvaras inte mindre än 63 hyllmeter. Men uppgifter om glasbruket och dess anställda

Karlstads stift 350 års jubileum

I en artikel i NWT av den 7 januari påminner biskop Bengt Wadensjö om att Karlstad firar 350-årsjubileum i år som stiftsstad. Det var den 27 juli 1647 som drottning Kristina undertecknade det dokument som upphöjde staden till nämnda rang och värdighet. Ursprungligen hörde Värmland till Skara stift.

För att minska Skarabiskopens makt avskilde Gustav Vasa allt land runt Väneren till ett nytt stift med Lidköping som stiftsstad. Denna organisation blev dock ej långvarig ty Johan III återställde det ursprungliga Skarastiftet vid sitt trontillträde.

Tjugo år senare hade brodern Karls hertigdöme inrättats omfattande Sörmland (utom Södertörn), Närke, Värmland och norra Västergötland. De religiösa motsättningarna mellan Johan III och hertig Karl resulterade nu i att de till hertigdömet hörande delarna av Skara stift avskildes till ett eget stift med Mariestad som stiftsstad. Stiftschefen i Mariestad kallades inte biskop utan hans titel blev superintendent.

När järnhanteringen tog fart under

1600-talet försköts stiftets ekonomiska tyngdpunkt norrut till Värmland, Det blev en av orsakerna till att superintendenten flyttades till Karlstad år 1647.

Efter freden i Roskilde 1658 beslöt Karl X Gustav att norra Bohuslän och Dalsland skulle tillföras Karlstads stift medan Valle och Vadsbo härad i Västergötland återbördades till Skara stift. I 35 års tid nådde Karlstads stift fram till Skagerack tills Karl XI överförde norra Bohuslän till Göteborgs stift. Slutligen ändrades stiftschefens titel år 1772 från superintendent till biskop.

Redaktören läste biskopens artikel i NWT en mycket kall januaridag och tankarna gick då osökt till en av de omnämnda superintendenterna i Mariestad, Petrus Henrici Melartopaeus. Det var just en mycket kall vinter 1610 som denne stiftschef företog en visitationsresa till Värmland. Inte ens Melartopaeus, som förmodligen hade finländskt blod i ådrorna med allt vad det innbar av medfödd sisu, klarade av strapatserna. Hans hälsa knäcktes av den besvärliga vinterresan och han avled i Mariestad den 18 april.

Elektronisk kyrkogård på Internet

En grupp franska pensionärer sätter upp en "elektronisk kyrkogård" på Internet. Gruppen vill att anhöriga och vänner skall få möjlighet att betyga sin respekt inför de "virtuella" gravstenar som sätts upp på nätet.

Till varje avlidens gravsten på nätet skall fogas detaljer som släkträd, foto

och samt röst- och videospelningar, allt tillgängligt 24 timmar om dygnet.

Jean Rollet, 70 år och ansvarig för projektet, säger att många som dör kommer att lämna släkt och vänner efter sig i skilda delar av världen och som inte regelbundet kan besöka deras gravar. (TT-AFP)

finns även i föreningsarkiv med mera som också finns på Värmlandsarkiv. Räknar man med dessa så rör det sig totalt omkring mellan 80 och 100 hyllmeter. Gunnar Lersjö avslutade med att visa

diabilder på olika glasföremål som genom tiderna tillverkats vid Eda glasbruk - många med utsökt formgivning. Bland formgivningarna nämndes särskilt disponenthustrun Gerda Strömberg.

Slektgranskermuligheter i

Den som har arbeidet en del med slekt vet at det er en sann mångfold i tilbudene, men jeg vil her ta for meg to områder:

1. institusjonene

foreninger arkiver registreringsentraler

2. det skrævne kildene

kirkebøkene tingbøkene skifteprotokollene.

Foreningene

Slektinteresse og slektfølelse har fulgt Nordens folk gjennom tidene. Helt tilbake til omkring år 1000 har vi enkelte skrevne oppteignelser. Vi kan bare tenke på ættesdagaene fra vikingetiden. Dette hang også sammen med odelsretten som gav alle etterkommere etter en odelsberettigete eier av en gård rett til å innløse en eiendom om den ble solgt ut av en slekt.

En første kjente slekthistoriskarbeid i nyere tid i Norge er "Udkast til et Slægtregister over den Stenersenske Familie fra Guldbrandsdalen" i 1828. I 1840 fikk Norge sitt første slekthistorisketidsskrift "Tidsskrift for den norske Personalhistorie", i 1869 ble Norsk Historisk Forening stiftet og i 1879 ble "Samfundet for Dansk-Norsk Genealogi og Personalhistorie" stiftet med organet "Personalhistorisk Tidsskrift". I 1906 kom "Norsk Tidsskrift for Genealogi, Personalhistorie, Biografi og Literærhistorie" som senere ble kalt "Norsk Personalhistorisk Tidsskrift".

Styrelsens forslag

Styrelsen foreslår oförändrad medlemsavgift för år 1998, det vill saga 100 kronor för ordinarie medlem och 30 kronor för familjemedlem. För medlemmar bosatta utanför Sverige föreslår styrelsen oförändrad särskild portoavgift 40 kronor.

Ändring av föreningens stadgar

Styrelsen föreslår att § 2 får följande lydelse: "Föreningens styrelse har sitt sete i Karlstad", samt att nuvarande §§ 2 to m 16 ändras till 3 to m 17.

Norsk Slektshistorisk Forening

I 1926 delte det dansk-norske samfundet seg og Norsk Slektshistorisk Forening ble stiftet med "Norsk Slektshistorisk Tidsskrift" som organ. Samarbeidet med Danmark opphørte og Samfundets formue ble fordelt mellom den danske og den nye norske forening. Ved 50-årsjubileet var medlemstallet 1350 og foreningen var da den største i Norden.

Foreningen har ved siden av tidsskriftet også utgitt en rekke verdifulle bøker. Av dem er blant annet: *Ovenstad: Militærbiografier* Den Norske hærs Officerer 18/1 1628-1715 1814 i 2 bind (disse inneholder opplysninger om 7500 offiserer og sivilmilitære) og Jörgen Glörsen: *Dödsfall i Norge 1763-1825 og 1826-1840* (de inneholder opplysninger om 25000 dödsfall i disse årene fra alla landets aviser).

DIS-Norge

DIS-Norge ble stiftet i januar 1990, og har i dag ca 2300 medlemmer, og er som navnet sier en søsterforening til Foreningen DIS i Sverige. Foreningen har i dag 9 underavdelninger omkring i landet. Medlemsbladet er *Slekt og Data*. DIS-Norge er å finne på Internet, og medlemmer får abonnement hos *Schibstedt-Nett* til halv pris. DIS-Norges forskerdatabase har 230 medlemmer, og basen har i dag ca 350000 registreringer.

Distriktsforeninger

Spredt utover landet har vi ellers en rekke foreninger som omfatter fylker, regioner eller kommuner. Det er rene slektgranskerforeninger eller historielag med egne avdelninger for slektsgransking.

Riksarkivet

Riksarkivet ble opprettet i 1817, og mottar dokumenter fram de sentrale myndigheter - slike som departementer, direktorater, militære overkommandoer, riksembetsmenn av en hver art. Grunnstammen i riksarkivet er arkivet etter Stattholderskapet (1573-1771). Det har siden blitt förökert med saker fra de sentrale myndighetene her i Norge. Ifölge

Kielertraktaten ble det overlevert en rekke saker fra arkiver i Danmark, første gang i 1820-1822, og senere en rekke ganger, men fiemdeles ligger det en god del dokumenter i Danmark som Norge er interessert i å få overført hit hjem. Norge har også overlevert til Danmark dokumenter som har hatt vesentlig dansk interesse. Også mellom Norge og Sverige har det vært utveksling av arkivstoff.

Av særlig interesse er kan hende Lensregnskapene i tiden 1660 til 1814, som har opplysninger om nesten alle gårder i Norge på 300000 mikrofilmopptak på 12000 kort. De er til salgs hos Nasjonalbiblioteket i Rana for kr 10 pr kort. Riksarkivet har også 630 privatarkiv med meget interessante opplysninger.

Mikrofilmer

Riksarkivet har også noen tusen ruller negativ mikrofilm (i 1966 8000 ruller) hver på 31 meter med 1200-1400 sider 35 mm film. Av disse er fremstilt kopier til bruk for publikum av tingbøker, skifteprotokoller, panteprotokoller, kirkebøker, folketellinger, matrikler, fogderegnskaper, militære ruller, emigrantprotokoller, skattelister, diplomer og handskrifter fra hele landet samt arkivsaker for Norge som ligger i danske arkiv. Disse kan bestilles på alle landets biblioteker. Riksarkivet har i dag vel 50000 hyllemeter med arkivstoff som ikke kan kasserers og mottar hvert år 2000 nye hyllemetere. Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo er lagt til Folke Bernadottes vei. Magasinene er her sprengt ned i grunnfjellet i 5 etasjer under hverandre.

Statsarkivene

Statsarkivene mottar dokumenter fra de lokale myndigheter, slik som tollmyndigheter, politikkammer, amtmenn, fylkesmenn, biskoper, prester, sorenskriverer og fogeder, fengsler, televerket, spesialskolene, folkeregistrene, veikontorene samt en rekke private arkiv. Saker eldre enn 25 år skal leveres til statsarkivene og om en institusjon blir nedlagt, skal arkivene overføres til statsarkivene

Norge i arkivene kirkebøkene etc

straks. Kopiering gjøres av de ansatte. Av **særlig** interesse for oss er Lensmannsarkivene som blant annet har dødsfallsprotokoller og fangeprotokoller.

Forlikrådene - meglingsvirksomhet fra 1795 i byene og 1797 på landet. Dette er en legmannsinstitusjon. 15 millioner saker i denne tiden. Det første statsarkivet ble opprettet i Trondheim i 1850. Siden er det opprettet 7 nye, slik at vi i dag har i alt 8.

Statsarkivet i Oslo ligger i samme bygning som Riksarkivet. **Særlig** interesse for oss er Delgobes samlinger med trolige 5410 norske slekter.

Andre arkiver

Arbeiderbevegelsens arkiv ligger i Oslo og tar i mot saker fra arbeiderpartiene og Landsorganisasjonen. Det ble opprettet i 1909.

Universitetsbibliotekene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø har ved siden av sin vanlige bibliotekvirksomhet også store manuskriptsamlinger og avdelninger med hovedoppgaver blant annet i lokalhistorie.

Norsk Kjeldeskrift Institutt ligger i samme bygning som Riksarkivet. Opprettet 1834. 25000 diplomer fra år 1575 og oppover, samt 3000 Amerika-brev.

Stortingsarkivet opprettet 1818. Alt om Stortingets saker.

Norsk Utvandrer museum i Hamar har store samlinger av emigrantbrev, fotografier, mikrofilm av 2000 menigheter i USA.

Det Norske Utvandrersenteret i Stavanger.

Registreringsentralen For Historiske Data ved universitetet i Tromsø ble opprettet i 1981. Det har folketellinger fra 1865, 1875 og 1900 utgitt i hefter.

Nasjonallibroteket i Rana har som en underavdeling Teleslekt. Biblioteket har også som for nevnt Lensregnskapene i tiden 1660 til 1814. På grunn av rasjonaliseringer måtte Televerket omorganisere sin virksomhet i 1993 og kvitte seg med mange medarbeidere. Et av virkemidlene til å få disse over i annen virksomhet var Teleslekt, som ble startet

i 1993, og har avdelninger over det ganske land. Medarbeiderne fikk en kort opplæring og begynte sin dataregistrering av folketellingen av 1900. De 2,2 millioner mennesker som bodde i Norge da er ferdig registrert, og de har begynt på folketellingen av 1865. Teleslekt ble overført til Nasjonalbiblioteket i Rana i 1996. Tellingene er registrert kommunervis, og tellingene kan kjøpes i hefter. De er oppført etter gårdsnummer, men bak i heftet er det registre alfabetisert etter fornavn, etternavn og gårder. Prisene varierer etter kommunens størrelse, men 3000 innbyggere koster 290 kroner.

Kirkebøkene

Kirkebøkene bør være det første en søker for skriftlige opplysninger. Kirkebøkene gir forholdsvis sikre fakta om fødsel, konfirmasjon, ekteskap, død, inn- og utflytning fra kommunen, inn- og utmeldinger av kirken. Prestekontorene fører også fødselsregister fra 1915. Kirkebøkene innleveres til statsarkivene når det er gått mer enn 80 år siden siste innførsel. Det skal gis spesiell tillatelse til å få lese kirkebøker som er yngre enn 80 år. De er beskyttet med tanke på privatlivets fred. Kirkebøkene føres med en kopi - de såkalte klokkerbøkene - for å unngå at de data som finnes der skal forsvinne ved brann.

De første påbud om foring av kirkebøker ble gitt ved forordning av 20 mai 1645, men den første skikkelige ordning av kirkebøkene kom med i 1812. En ny ordning kom i 1820, og den nåværende ordning kom i 1877.

Den eldste kirkeboka i Norge gjelder Andebu i Vestfold. Den er fra 1623, men de fleste kom senere, omkring 1720. Men dessverre er en del blitt borte på grunn av brann. De første bøkene er rotete fort, og vi finner dessverre at en del av prestene har forsømt seg grovt, dels fordi de ikke har fort inn opplysninger med det samme, dels fordi de har trodd de har kjent familiene og har tatt feil av navnene. I de første bøkene er ofte bare farens navn fort inn ved dåp, og i kirkeboka for Rakkestad i 1779 er barnet ved et dødsfall oppført som Else Anonyme-

datter. Jeg har eksempel på at barnets navn er glemte, og at til og med brudens navn er utelatt. Aldersopplysninger må en også ta med en klype salt. Går en tilbake for å finne fødselsdatoen eller dåpsdatoen, ser en ofte at det er ganske omtrentlige opplysninger som er oppgitt ved dødsfall.

Etter 1845 ble det adgang till borgelig vigsel for dissenterne, for ikke-kristne i 1863 og for alle i 1919, og om det var plikt til å melde disse familiebegivenhetene til stedets prest, ble det nok ofte forsømt.

Döpte Skjemaet fra 1820 har anføring om ekte/uekte, fødte innenfor/utenfor ekteskape, samt hjemmedåp. **Konfirmerte Skjemaet** har opplysninger om navn, alder, fodedest, foreldre, 1877 dato for født og døpt.

Viede Skjemaet fra 1820 har opplysninger om parets oppholdsted, foreldrenes navn, vaksinasjon og eventuelt tidligere ekteskap. **Skjemaet** fra 1877 har i tillegg til de tidligere opplysning om konfirmasjonstid og sted og leitimasjon for giftermålet.

Döde Skjemaet fra 1820 har opplysning om dødsårsak og en kolonne for dødfødte. **Skjemaet** fra 1877 skiller mellom begravet og jordfestet. Vi har steder her i landet der vær- og føreforhold gjør at presten ikke kan komme og foreta jordpåkastelsen ved begravelsen.

Inn og utflyttede Skjemaet fra 1820 skiller seg ikke vesentlig fra 1812 annet enn at det er presisert at barna skal nevnes særskilt og at attester skal medbringes.

Embedsdistriktene

Skipreider og Len Håkon Adelstensfostre organiserte på 900-tallet skipreidene. De skulle hver av dem bygge og underholde et fullt utstyrt leding - skip med mannskap. Forsvaret var utelukkende skipstjeneste - leidang. Skipsreidene synes til sammen å ha vært omkring 300 i antall. Skipsreidene var igjen inndelt i lider - også kalt manngerder som utrustet hver sin mann. De skulle utstyre ham med 2 eller 3 måneders mat i

Slektgransker . . . fortsättning från sida 7

mjöl og smör samt et visst pengebelöp. Ledingsflåten skulle etter dette bestått av mellom 30000 og 40000 mann.

Amt. Amtsordningen kom med **eneveldet**. I 1671 ble Norge delt inn i 4 såkalte stift eller hovedamter og 8 **underliggende amter**. I 1678 kom en nyordning av **fogeder** og **sorenskriverier**. Fogderiene og **sorenskriveriene** hadde stort sett samme **grenser**.

Sorenskrivere Ved kongebrev den 31 juli 1591 ble det bestemt at det skulle **ansettes edsvorne** skrivere i landdistriktene. De skulle **undervise** lagretten på **bygdedingene** og **skrive dommene** for dem. Etter hvert ble de de egentlige **dommerne** og **dette** fikk sin stadfestelse ved forordning den 23 oktober 1634. Sorenskriverne er i dag **dommere** i herredsretten, **skifteforvaltere**, **auksjonsforvaltere**, **pantebokførere** og **Notarius Publicus**, **foretar** borgelige **vielser**, gir offentlig stadfesting av dokumenter.

Fogderier Fogden var embetsmann for et større landdistrikt. Han var **politimebetsmann**. Fogdembedene ble **avskaffet** ved lov av 21 juli 1894 og satt i kraft fra 20 oktober 1912 i Smaalenene. **Deres arbeid** ble overtatt av **politimesteme**, **skattefogdene**, **sorenskriveme** og **lensmennene**.

Tingbøker - pantebøker Alt i gammel tid **brakte** man tinglysning som et **kunn-gjøringsapparat**. Vi kjenner gjennom **sagaene** til at det ble gjort på **tingene**. For fast eiendom **utviklet** det seg **derhen** at tinglysning ble nødvendig for å gi en disposisjon rettsvem. Reglene fra Kong Christian Den Femtes Norske Lov av fra 1687 med **noen** endringer gjelder for så vidt **også** i dag.

Tinglysningen foregikk tidligere ved at **dommeren** gjorde et notat i tingboka, dommerprotokollen, for siden å føre hele dokumentet inn i panteprotokollen. **Disse** bøkene ble store og u håndterlige, og ved en forordning i 1738 ble det pålagt **dommeren** å **anlegge** realzgistre - d v s registre over fast eiendom, og det er **disse** vi bør rekvirere, for siden å gå til det **enkelte** dokument. En del tingbøker begynner for 1678. Tingbøkane for Heggen og **Fröland** begynner 1650. Riksarkivet

har dem på film.

Skifteprotokoller Skifteprotokollene er **svært** viktige for oss av flere **grunner**. I kirkebøkene finner en bare få av familien ved hver innføring, men i **skiftene** finner du hele familien, og du kan vzre trygg på at det som står der er sant. Er du i tvil om familieforholdene, så gir **skiftene** rettledning. Det **handler** her om **penger** og eiendommer nemlig. En får rede på gjenlevende barn og døde barn etterkommere, ektefellens navn og mulig tidligere ekteskap, verger og frem for alt familieøkonomien. Men for rask å kunne finne frem i **disse** protokollene, må en ha dødsfallsdatoen fra **kirkebøkene**. En del **skifter** er **foretatt** for vedkommende døde. Ved inngåelse av nytt **ekteskap** måtte det fremlegges attest for skifte etter avdøde ektefelle.

Det hendte jo **også** at den ene eller begge ektefeller kjente at kreftene ikke strakk til **lenger** og **slo** seg til hos en av barna. Da forlangte de **ofte** en delingsforretning eller skifte. Den **første** lov om arv og skifte kom i Christian Den Femtes Norske Lov av 15 april 1687 i Femte bog 2. **Capitel**. Den er fremdeles nevnt i gjeldende **lovverk**. Den ble fulgt opp ved en rekke endringer og **tillegg** frem til i dag, men på **mange steder** kan vi finne at skifteprotokollene begynner for. Det er dessverre -for oss - ickke på langt **nær** skifte etter alle dødsfall. På 17- og 1800-**tallet** kan vi regne med at ca 20 **prosent** av dødsfallene følges av et skifte, og i dag ikke mer enn 5 **prosent**. Riksarkivet har skifteprotokollene på film.

Folketellinger

1664-66 Den første folketellingen her i landet nevnes **gjerne** som Titus Bulches, for det var han som hadde **ideen**. Han var en 23 år gammel "kirkekommissarius" hos kong Fredrik III. Hele tellingen er på 57 store bind, men **omfatter** bare menn og **gutter** over 12 år. Fra 1666 finnes **også** yngre **gutter** med som et **tillegg**. Tellingene er ordnet etter **gårdene** og gir som regel navn og **alder** på personene som er med. Tellingene ble utført av **fogeder** og **prester**, og skulle vel helst tjene militzre formål. Tellingene **omfatter** hele landet

syd for **Finnmark** med unntak av **Fron** i Gudbrandsdalen. Riksarkivet har den på **filmruller**, 16 i alt.

1701 Tellingene 1701 er holt våren 1702 og **omfatter** 19 bind. Den **omfatter** stort sett de nordlige landsdeler, da storparten av Östlandet er gått **tapt**. Her i Östfold er bare Rygge tilbake. Ellers finnes Nedrz **Romerike** og i Vestfold **Sande herred**, **Tjølling**, **Hedrum** og **Brunlanes**. Riksarkivet har den på filmruller, 10 i alt.

1769 Denne tellingen **mangler** personnavn og er **derfor** verdiløs for oss. Den består av 4 bind.

1801 Tellingene ble holdt 1 februar 1801 og er kan **hende** den viktigste for oss som **arbeider** med slektsforskning. Den gir opplysning om **gårder**, husmannsplasser, personer med fullt navn, hva en er innen familien (husbond, kone, bam, **tjenestefolk**, innerst, gift -1, 2 ekteskap, **enke** o s v) **embede/handverk**, militzr stilling. Tellingene er viktig, for den gir et innblikk i hele familiebildet. Den kan **også** vzre et godt korrektiv til kirkebøkene, men **også** denne må en **lese** med **kritikk**. (Jfr tellingene på **Brevik**.) Tellingene finnes på mikrofilm og er **ellers** utgitt **trykt** av Universitetsforlaget med alfabetiske **navnelister** for personer og **gårder**. Riksarkivet har den på filmruller.

1865 Tellingene ble holdt den 31 desember 1865. Den inneholder i **tillegg** til det som 1801 forteller om, **også** fodedest, trosbekjennelse, eventuell blindhet eller sinnsykdom, samt **antall** dyr på gården og utszd av kom, **erter** og poteter. Riksarkivet har den på film.

1875 Tellingene ble holdt 31 desember 1875. Denne tellingene inneholder det samme som 1865, men har ikke **jordbruksstillingen**. Riksarkivet har den på film.

1891 Tellingene ble holdt 1 januar 1891, og inneholder bare personopplysninger. **1900** Tellingene ble holdt 3 desember 1900, og inneholder bare **personopplysninger**. Riksarkivet har den på film. **Foruten** disse tellingene finnes en del **andre**. De fra 1815-hvert 10 år - til 1855

Fortsättning sida 9

60000 soldater i Centrala soldatregistret

Vid ett sammanträffande med Björn Lippold, forskningsledare och chef för Centrala Soldatregistret i Skövde, fick VärmlandsAnor tillfälle till en intervju.

Lippold berättade att i januari 1997 finns 60000 soldater inlagda i registret,

Slektgransker . . . fortsättning från sida 7

finnes bare som statistikk. Oslo og noen av de andre byene har noen i tillegg.

Arkivadresser

Riksarkivet Folke Bernadottes vei 21, Postboks 4013, Ullevål Hageby, N-0806 Oslo 8, Telefon 22 022600, Fax 22 237489

Statsarkivet i Oslo (Ostfold, Oslo, Akershus) Folke Bernadottes vei 21, Postboks 10, Kringsjå, N-0807 Oslo, Telefon 22 022600, Fax 22 237489

Statsarkivet i Hamar (Hedmark, Oppland) Lille Strandgate 3, Postboks 532, N-2301 Hamar, Telefon 62 523642, Fax 62 529448

Statsarkivet i Kongsberg (Buskerud, Vestfold, Telemark) Frogsvei 44, N-3600 Kongsberg, Telefon 32 869900, Fax 32 869910

Statsarkivet i Kristiansand (Aust-Agder, Vest-Agder) Vesterveien 4, N-4613 Kristiansand, Telefon 38 025511, Fax 38 020411

Statsarkivet i Stavanger (Rogaland) Bergjelandsgt 30, N-4012 Stavanger, Telefon 51 501260, Fax 51 501290

Statsarkivet i Bergen (Hordaland, Sogn og Fjordane) Arstadveien 22, N-5009 Bergen, Telefon 55 315070, Fax 55 321265

Statsarkivet i Trondheim (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland) Högscoleveien 12, N-7030 Trondheim, Telefon 73 529620, Fax 73 516970

Statsarkivet i Tromsø (Troms, Finnmark, Svalbard) Skippergt 1 C, N-9000 Tromsø, Telefon 83 820, Fax 77 676520
Nasjonalbiblioteket i Rana (Teleslekt) Postboks 27, N-88601 Mo

Ottar Stordahl

varav Värmland bidragit med 11000. Detta ar organiserat med torpregistersom moderregister. Till torpregistret knyts ett antal dotterregister, soldat-, hustru-, barnregister med flera. Två fritextfalt ingår i soldatregistret som vardera tillåter 32000 tecken. Det finns således gott om plats for beskrivningar utöver rena data. Eller som Lippold sa:

- Allt som inte passar in i datafalt ska skrivas in i fritextfalt. Dar kan en bit av den muntliga tradionen bevaras.

Är registret i Skövde originalregister?

- Nej, Centrala Soldatregistret ar kopia av det den ansvarige for lansregistren sander in. Eftersom det har arbetet ar mycket långsiktigt, kanske aldrig tar slut, så finns alltid den farskaste uppgiften hos lanets soldatregister. Dessutom, där finns den lokala kännedomen om personer och geografi. Stall således frågor till lanets soldatregister forst. Kan du inte dar få svar så kan inte heller Skövde svara.

Vart vänder jag mig för att få veta något om exempelvis soldater i Jamtland?

- Alla bibliotek i Sverige bör ha broschyren Soldatregistrering med adresser och telefonnummer till Krigsarkivet och soldatregistren. Som vanligt ar hjälpen i forskningsfrågor att få hos närmaste kommunbibliotek.

Arbete pågår nu i alla lan?

- Tyvärr inte. Det pågår i Blekinge, Gotland, Halland, Hälsingland, Jamtland, Norrbotten, Skaraborg, Småland, Södermanland, Uppland, värmland, Älvsborg och Östergötland. Dessutom har hembygdsrörelsen i Västmanland och Blekinge ALU i Kallinge startat en del av arbetet. Helt saknas uppgifter om soldater, kavallerister, båtsman från Göteborg-Bohus, Skåne, Västerbotten och Örebro.

Det ar alltså bara att satta igång?

- Nej, så enkelt ar det inte. Kontakta först oss i Skövde. Kommunbiblioteket har adressen. Idag ar det ett krav att registerprogram användes som tillåter

export av uppgifter i vissa filformat. Dessutom ska faltnamn, faltlangd och faltordning Överensstamma med Centrala Soldatregistret. Det går inte att hitta på egna faltnamn och blanda dem i godtycklig ordning. Gör man det så ar det ett arbete till ingen nytta, möjligen egen förströelse.

Varmlands Soldatregister finns alltså i Karlstad. Får vi ta betalt för förfrågningar?

- Jag ser inget hinder for att en liten summa debiteras for en soldatark (ansedel). Det kostar ju åtminstone portot. Värmland har all heder av ett noggrant och gediget arbete men ännu återstår mycket att göra. Torpregistret måste kompletteras och den sociala biten med far och mor, hustrur och barn ska hembygdsrörelsen och forskare kunna bidra med. Lusläs till exempel andra forskares antavlor.

Harald Persson

Frågor till Varmlands Soldatregister, ställs i brev eller fax till

Harald Persson Malmstorgsgatan 18
65340 Karlstad Fax 054-218829

Semis blir nytt arkivhus?

Gamla Seminariet i Karlstad har stått mer eller mindre tomt sedan Vårdskolan flyttade ut for mer an två år sedan. Men nu har man planer på att bygga om huset for 15 miljoner kronor for att rymma tusentals hyllmeter av arkiv bakom de tjocka stenväggarna.

Om planerna går i lås så skall Värmlandsarkiv, Folkrorelsearkivet och Emigrantregistret flytta från Gamla Badhuset till Gamla Seminariet. Eftersom Värmlandsarkiv har övertagit landsarkivfunktionen for värmland kommer samtidigt 7000 hyllmeter arkivalier att flyttas hit från Göteborg. Trots detta kommer det att finnas expansionsmöjligheter i seminariehuset. Om landstingsstyrelsen ger klartecken, kan ombyggnaden starta nu i vår och i så fall skall flytten vara klar den 1 juli 1998.

Ett solvarv i Askersby

Mai Hedin, Sunne, fortsätter att dela med sig av sin rika fond av minnen. Del 1 av Ett Solvarv var införd i VärmlandsAnor 1996:4 och här fortsätter Mai Hedin sin berättelse från Bondgården. Det skulie kunna vara vilken bondgård som helst. Arbetet och slitet var lika.

Harald Persson

Sommarens slätter

I mitten av juni var det dags att börja med höskörden. Före slättermaskinens tid slogs gräset med lie, både vall, äng och dikesrenar. När man fick slättermaskinen till hjälp på vallarna, fortsatte man att med lie ta vara på gräset i dikesrenar. Detta kallades hackslått. Allt behövdes och for att dryga ut fodret till djuren förekom också lövtagning. Löv rakades av raka grenar men även hela kvistar och grenar togs in på logen for att torka.

Då höet var slaget skulle det rafsas ihop till såtar. Före släpräfsans tid skedde även det manuellt följt av ett arbetslag. Några satte upp hassjevirket. Stolparna skulle med järnspett sattas ganska djupt ner i jorden. De långa stängerna lades efter hand på stolppinnarna. Någon körde höet med hast och släpräfsa fram till hässjan, dar andra direkt tog det på högafflarna och fyllde ena stängen ovanpå den andra tills hässjan var både lång och hög.

Efter en tid av bra torkväder skulle höet forslas hem. För transport av hö och sädeskärvar användes vagn med grindar utefter sidorna. När man lastat nog mycket for både hast och skrinde, bar det iväg mot hörännet. Dar kunde det bli både trångt och mörkt, nar alla utrymmen skulle fyllas med valtrampat hö.

Tillverkning av tegel

För att få tegel till nybyggnad eller reparation av ladugårdar körde bönderna under sommaren hem lera. Dar den togs uppstod en grop, en håla. Lerans blan-

dades med sågspån. En hast drog en körvandring och därmed också en anordning som i en tunna rörde ihop vatten, lera och sågspån. Nar allt var ordentligt blandat, fylldes det i lagom stora träformar till tegelstenar. De lades forst ut att soltorka för att sedan brännas till murtegel.

Troligen ar nu de flesta lerhålorna utplånade men for några decennier sedan fanns de kvar, fyllda med vatten till små minidammar. De påminner om en tid nar bönderna hamtade hem den lera de behövde for sin tegeltillverkning.

Spånhyvling

Genom tillkomsten av spånhyvlar under 1800-talet byttes så småningom de gamla halmtaken ut till spån- eller sticktak. Hyveln placerades då vid något vattendrag så att man kunde utnyttja vattenkraften. Senare nar det fanns råoljomotorer som drivkraft, kunde någon företagsam person skaffa sig en transportabel stickhyvel. Bönderna hamtade fina granslanor i skogen och kapade dem i ungefär halvmeterlånga kubbar som hyvlades till takstickor. Dessa lades sedan upp i rankor for att torka, innan de skulle spikas fast uppe på taket.

Höstens rågskörd

Vid skördetiden var det vanligt att granarna hjälptes åt. Mannen gick före och skar rågen med lie och kvinnorna kom efter och band ihop den till karvar. Barren fick plocka ihop dessa till högar som mannen skulle snesa innan kvällen, Om kärvarna fick ligga kvar på marken var det risk för att rågen skulle gro. Mekaniseringen utvecklades, efter liens tid kom slättermaskinen, självavläggaren. Den kördes med hast och den mödosamma mejningen upphörde. Kvinnorna fick dock fortsatta sitt arbete till dess självbindaren tog över även detta.

Nu tas allt detta arbete plus tröskningen över av den moderna skördetröskan, som sköter allt så att säden i sacker kan köras från fältet hem till logen.

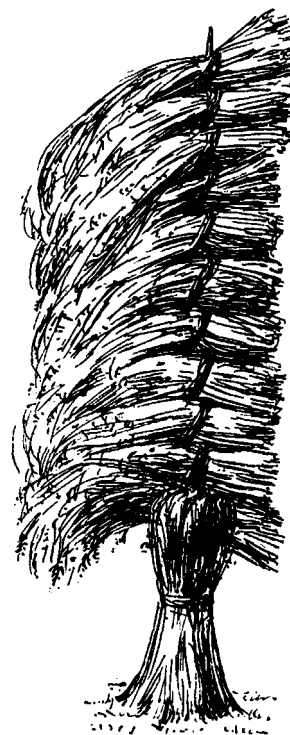
Innan havren skulle skördas var det dags att ta itu med trädan. Det var en åker som skulle vila ett år for att senare besås med råg. En del gödsel hade körts

dit på vinterns slädföre och lagts i stora högar men nu skulle mer dit. Därför behövdes hjälp av både ung och gammal. Några fick stå i gödselstacken och hacka sönder den hårt packade gödseln. Den lastades sedan i gödselkärran och kördes ut på åkern. Någon mekanisk gödselspridare fanns inte utan spridningen fick med gödselgrepens hjälp ske för hand.

Sedan plöjdes, harvades och såddes åkern. Någon såmaskin fanns inte heller. Bonden bar en såkorg och med jämna steg gick han över åkern, svängande med armarna och spred kornen jämnt och lagom tjockt i en båge framför sig. Det gällde att hushålla med det dyrbara utsädet som sparats av den basta fjolårs-säden. Man harvade sedan över med en lättharv.

Havreskörden och snesning

I september var havren mogen att skaras. Den skars på samma sätt som rågen men högarna for snesning skulle

Snesning. Ur Svenska allmogens lif av Tobias Norlind 1912

i Sunne socken (S)

innehålla tolv karvar. Vid snesningen bands de två första kärvarna vertikalt fast längst ner vid snesstören med toppen uppåt. Sedan trädde de tio andra på med toppen mot söder.

Högarna for snesning av rågen skulle innehålla tio karvar. Längst ner bands sex karvar fast vid stören med toppen uppåt och de fyra andra som var kvar trädde på snesstören med topparna mot söder.

Sädeskärvarna kallades fot- och hattnekar. Antalet sädeskärvar som ingick i en sädesuppsättning anses sammanhänga med tionderakningen ute på fälten.

Tröskning

Utvecklingen av tröskmetoder har förändrats mycket. När man fått in sädeskarvarna, slogs de allra först mot logväggen for att få ur det basta komet, som skulle användas till utsade och finmjöl.

Säden tröskades först for hand med slagans hjälp. Sedan började mekaniseringen i och med tröstverkens tillkomst. Den kraft som behövdes för att driva stifts- eller slagtröskverken, fick man genom en körvandring. Den bestod av en grov axelstock som stod upprätt och som i övre anden var försedd med ett stort kuggjul. Från detta kuggjul gick en drivaxel in på logen till tröskverket. Körvandringen drevs av hastar som kördes runt den grova axelstocken.

Senare kom rensverken. De både tröskade och rensade säden samt levererade den i sackar. Då hade man rålje- eller tändkulemotorer for att driva dem. När man fick tillgång till elkraften, övertog den helt naturligt alla bekymmer om drivkraft.

Vid tröskningen behövdes ett stort arbetslag. Därför gjordes arbetsbyten mellan gårdarna. I köket lagades då inte enbart den ensidiga vardagsmaten utan arbetslaget bjöds alltid på lite bättre mat. Därigenom var det under tröskdagarna något av kalasmat på bordet.

Nu sköter skördetröskan ute på fältet allt från att meja ner säden, tröska den och leverera kornen i sackar, som med traktor körs direkt hem till logen for att senare torkas i en spannmålstork. Kvar

på åkern finns halmen som ibland buntas ihop och tas hem men ibland branns upp. Ofta ar det en man som sköter allt detta med arbetsdag dar solljuset inte räcker till utan maskinernas strålkastare får visa vägen.

Den otröskade halmen behövde man förr for att kunna tacka tak och annat som skulle skyddas mot regn och kyla. Madrasser, bomvar, stoppades med halm. Mycken halm skars till hackelse och användes till sörpå åt djuren. Sparad halm förvarades utomhus i stora halmstacker.

Odling av lin

Linberedning var en omständlig arbetsprocedur. Linet skulle sås på Blendadagen den 27 maj. När det sedan på hösten skulle skördas, rycktes det upp for hand for att det skulle bli så långt som möjligt och fritt från ogräs. Det knöts ihop till små karvar, som snesades for att torka. När det var torrt, tog man in det på logen. Frökapslarna repades av i en stor stålkan som kallades rappa och linfröna sparades till nästa års utsade. Linstjalkarna lades ut på marken för rötning. Halmen måste ruttna for att det senare skulle gå att få fram lintågorna. Efter rötningen togs linet in i bastun for torkning.

Bastun var en byggnad med en stor spismur av gråsten men utan skorsten for att rök och varme skulle stanna kvar och torka linet eller säden vid ölbrygden. Efter höstslakten kom den även till användning for rökning av kött. Vid linberedningen samlades grannkvinnor till gemensamt arbete vid bastun. Det torra linet arbetades i linbråkan, som bröt sönder stjälkarna så att tågorna kom fram. Sedan slogs agnarna ur med linskaktan, en bred trakniv. Därefter skulle linet häcklas. Linhacklan var en bräda, försedd med grova spik. När man drog linet genom häcklan, fastnade de kortare tågorna dar. De långa lintågorna skulle sedan spinnas till det basta lingarnet och de korta blev ett sämre som kallades blaggarn och användes till grövre vävnader.

Potatisupptagningen

I slutet av september togs potatisen

upp. Så många som möjligt var försedda med hackor och hinkar. De hackade fram och plockade upp potatis. Man sorterade den efter storlek och kvalitet. En del fördes till matkällaren som matpotatis. En del fick bli grismat och en del skulle rivas till stärkelse.

De största potatisarna kördes till kalkan for att dar tvättas rena från jord. För att riva potatis hade man en potatiskvarn. Det var ett cylinderformat rivjärn, som satt fast i en träställning, försedd med en vev i var ande. Ovanför denna rivrulle fanns en tratt av trä. En person fyllde den med potatis. Två personer drog rivrullen runt med hjälp av vevarna. Under kvarnen samlades det rivna i ett karl och en andra person öste därifrån över till andra karl.

När rivningen var färdig skulle allt silas. Man spikade fast en jutesäck över ett trakar. Sedan östes några skopor rev ut på säcken tillsammans med några skopor kallt vatten. Man rörde sedan om så att allt fint rann igenom silduken och ner i tråkaret. Revet rördes och kramades med händerna tills det var nästan torrt. Det blev ett fint foder till kreaturen.

När silningen var färdig och potatisvattnet fördelat i flera kärler, fick det stå ett dygn för att sjunka. När den skummjölksliknande vätskan var klar som vatten, tömdes den av och potatismjölet låg kvar på botten. Det grå översta lagret togs bort och resten rördes upp i nytt rent vatten for att sedan under ett dygn få sjunka så att det översta gråmjölet kunde skrapas bort. Proceduren upprepades i minst en veckas tid tills starkelselgret var kritvitt och vattnet ovanför rent. Stärkelsen skars sedan i bitar. För att torka fick de ligga inomhus på utbredda lakan eller knöts in i knyten som hängdes upp. När stärkelsen var torr kavldes den sönder. Den användes mest till krämer, gröt och puddingar.

Smörtillverkning

Den nysilade mjölken hälldes upp i stora flata karl. När grädden samlats på ytan, skummades den av försiktigt och

Fortsättning sida 12

. . . höstbestyr . . .

Ett solvarv . . .

fortsättning från sida 11

hälldes i smörkärnan. Där samlades gräde från flera dagar tills det var dags att karna. När separatorn kom kunde man med den separarera gräde och mjölk från varandra.

Det fanns två sorters kärnor. Båda typerna var gjorde i trä. Den ena var en laggad ståndkärna. Genom kärnans lock löpte en kärnstav vars nedre del avslutades med en hålförsedd träplatta. När kärnstaven fördes uppoch ner i karnan avskildes fett och man kunde så småningom ta upp smörklumpar.

Den andra typen av karna kallades vevkärna. Den var inuti försedd med vingar som det var hål i. Med hjälp av en vev drevs dessa runt och vispade om i grädden som därmed blev smör.

Smöret lades i träfat, sköljdes i flera vatten och arbetades med en träsked till dess alla håligheter och kärmjolk försvunnit. För att kunna förvara smöret måste man arbeta in ganska mycket salt. Det formades sedan till smörslagor. Kvar i karnan var kärmjölken som användes i hushållet och, om det blev något över, gick till kalvar och grisar.

Tillverkning av ost

För osttillverkning behövdes löpe. Det fick man när man slaktade kalvar, som bara fått mjölk till föda. Då tog man till vara på löpmagen, gjorde den ren, blåste upp den och hängde den att torka. När man skulle göra ost, klippte man av en bit av den torra löpmagen och lade den i vatten.

Frampå senhösten tog man mjölk och samlades hos någon granne för att gemensamt göra ost till vintern. Man rörde om så att grädden skulle blandas med mjölken. Den hälldes i brygghusgrytan och värmdes tills den blev ljum. Lämplig mängd av löpet blandades med mjölken och man rörde om så att allt blandades ordentligt. Det hela fick stå någon halvtimme. När ostämnet i mjölken koagulerat, skar man kors och tvärs i ostmassan och efter en stund hade vasslan skiljt ut sig från osten.

Det var klart att ta upp osten i ystkar. Det var en trälåda, en korg av rottågor eller rotting. Ostmassan pressades ner i ystkaret. Emellanåt saltades osten och

pressades så att all vassla skulle rinna ut. När all ostmassa tagits upp ur grytan och pressats, fick den stå kvar i ystkarlen någon dag. Därefter togs ostarna upp och lades på ett svalt ställe för att torka och mogna men då och då måste de vändas.

I grytan fanns det mesta av mjölken kvar. Den kallades vassla och skulle också användas. Den kokades i timmar allt eftersom innehållet i grytan minskade. När tjockleken var lagom togs innehållet upp som mesost och lades i en form. Den fick stå och torka. Ofta användes den till att riva på rivjärn och för att strö på smörgåsar.

Upptagning av torv

Som strö till kreaturen användes halm, hel eller sönderhackad. För att dryga ut den tog man på hösten upp torv från någon mosse. Där grävdes ett dike på ungefär 1 ° meters djup. Där nere stod en person och skar med spaden loss torv från dikets sidor. Torvbitarna lyftes upp till en annan person, som stod uppe på mossen och tog emot samt lade ut dem till att torka.

Torven fick ligga kvar där över vintern och när våren och sommaren kom, skulle den vändas en eller två gånger. Nästa höst bars den på bårar in i torvlador, som byggts ute på mossen, för att slutligen transporteras hem med slädar under vintern. Där avståndet till mossen inte var för långt, kördes den hem redan på hösten. När torven var torr revs den till strö, fanns tillgänglig i ladugården.

Kvarnar

Eftersom det ofta efter skörden var många bönder som samtidigt kom till kvarnen för att mala, fanns där stallar för hästarna och även en särskild kvarnkammare, där männen kunde invänta sin tid och äta sin matsäck.

Om säden inte var nog torr, när man kom till kvarnen, fanns bredvid denna ett särskilt skjul med en torkomn (dialekt torkugn). Den bestod av en stor tackjärnshäll med kanter på sidorna. Det eldades under denna och säden hällades ovanpå. För att säden skulle få jämn värme måste man röra i den.

Senare utgjordes torkommen av en tjock rund plåt ovanpå en murad ugn som det eldades i. Mitt i plåten fanns en axel med två armar som sakta gick runt och hindrade kornen från att bli brända. Efteråt skyfflades säden ut på en träställning för att svalna.

Efter rostningen gick säden genom en kvarn som var så ställd att endast det hårda skalet slets bort. Det avskalade komet maldes sedan till så kallat skrämjöl.

Från 1850-talet har skradmalning av särskilt havre men även kom utvecklats till att nästan bli en specialitet för Värmland. Måhända användes inte i någon svensk provins havremjöl till människoföda i så stor utsträckning.

För malning av råg och vete fanns i kvarnen ett siktverk, där det framställdes mjöl för brödbakning men det mesta av spannmålen grovmaldes till gröpe och blev djurfoder.

Vatten björklake öl svagdricka kaffe

Maten var mycket salt och fordrade mycken vätska. På vintern stod korna ofta i sin på grund av dålig utfodring. Som dricka användes därför sällan färskmjölk, den skulle användas till smör och ost. Därför blev allmogens drycker vatten, björklake, öl, svagdricka, enbärsbricka och kaffe.

Björklake var sav, som om våren tapades ur björkarna. Den kunde drickas direkt och ansågs förebygga skörbjugg.

Ölet höll sig inte länge och därför fick man brygga flera gånger. Det var en omständlig procedur. Man måste först framställa malt. Det vanligaste sädeslaget som då användes var kom. I ett kar med kallt vatten fick säden ligga tills den svällt något. Sedan hällades vattnet av och säden fick gro.

När man tyckte att groddarna var nog långa, var den färdig för torkning i kölnan eller bastun. När säden var färdigtorkad och groddarna avlägsnats, kallades den malt. Man malde sedan på handkvarnen så mycket malt som man ville ha och blandade det med vatten till en gröt som fick stå och sötma.

mot vintern . . .

Blandningen kallades mäsk som uppvärmdes genom tillsättning av kokande vatten under omrörning med ett så kallat mäskroder. Då omvandlades maltets stärkelse till socker. Den erhållna lösningen, vört, silades från skaldelar och oupplöslig äggvita, drav. Vörten kokades sedan ett par timmar med humle i brygghusgrytan. De urkokta humle-resterna silades ifrån och vörten fick svalna för att senare tillsättas med jäst.

Vid jäsningsen, som pågick någon dag, steg efter hand jäst upp till ytan. Den skummades av och förvarades på olika sätt. Vanligt var i en del trakter att torka jästen i en halnrkans eller i en krans av konstfullt hopfogade träbitar. Den lades ner i vörten vid nasta bryggd. Jästkransar av trä tillverkas fortfarande och säljs i hemslöjdsaffärer. Nu används de dock som grytunderlägg. När jäsningsen var klar, var det dags att tappa ölet på tunnor som förvarades svalt.

Enbärdricka bryggdes de gånger man hade tillgång till enbär. De rensades och torkades för att därefter malas söndes i handkvarnen. Man hällde över enbärsmjölet med kallt vatten och lät det stå en dag för att laka ur det söta. Därefter skulle det silas och kokas. När det avsilade vattnet var lagom avsvannat, tillsattes jäst och drycken ställdes undan. Efter någon dag var den färdig att användas.

Svagdricka framställdes helst i brygghuset för att ha tillgång till en stor gryta och ett stort kar. I det stora karet, som var försett med tapphål, hälldes några skopor malt och sedan kokande vatten. Humle kokades och lagen blandades i det stora karet. Blandningen fick stå och dra någon timma. När vörten svalnat, hade maltsockret lakats ur tillsammans med smakämnen från humlen. Allt silades och vid lagom temperatur tillsattes jäst. Det hela fick stå över natten och nasta dag tappades svagdrickan på ankare och fraktades till sval kallare för att mogna.

Bakning av bröd

Storbak skedde i brygghuset i den stora spisugnen som hade en inmurad

bakugn. Det var i allmänhet vid vårarbetets slut och en andra gång på senhösten. Ett sådant storbak tog lång tid och därför bildade en del grannkvinnor arbetslag.

Att elda upp den stora bakugnen tog flera timmar. Direkt på hällen inne i ugnen lades ris och stora vedträn för att få den tillräckligt uppvärmd. När den var nog varm sopades med hjälp av rakan och sopan allt kol åt sidan. Där lades på mindre ved som kallades lysved. Den tjänstgjorde som Övervärme plus ljus. undervärmen kom från den förut uppvärmda hällen.

Socker förekom sparsamt och därför bakades mest matbröd, både mjuka kakor och tunnbröd. Man tog fram ett stort trätråg och en stor träslev. Mjölsorterna var råg- och havremjöl, jäst hade man sparat i en butelj.. Arbetet delades upp mellan kvinnorna så att till exempel en blandade och knådade degen, en annan svarade för bakugneldning och gräddning och en tredje för att degen kavldes i rätt tjocklek och sedan hamnade i ugnen. Brödet lades in i ugnen med bakfjölet som den långa brödspaden kallades. Ibland fick någon sopa de färdiggräddade brödkakorna fria från mjöl. Tunnbrödet bakades i hundratals kakor, som hängdes och förvarades på stänger i taket. Efter torkning kunde de förvaras hur länge som helst.

Textilier

Fåren klipptes i regel höst och vår men all bearbetning av ullen sparades i allmänhet till hösten.

Innan ullen kunde spinnas, skulle den kardas. Det var en slags kamning och ett ganska ansträngande arbete. En karda bestod av en träplatta med handtag. Över plattan var spänt ett skinnstycke som var besatt med stälkrokar. Man höll en karda i var hand och bearbetade ullen mellan dem. När ullen kardats ren och fin, formades den till rullar som var färdiga att spinnas. De som hade getter kunde dryga ut ullen med getragg. Den sortens blandgam kom till användning i grövre kläder.

Gammalt recept på hemgjord jäst
425 gram vetemjöl kokas i 1 timma med 9 liter vatten, 110 gram socker och litet salt. Då det svalnat, fylls det på flaskor, som korkas väl och som förvaras på sval plats. Efter 24 timmar är jästen färdig och förvaras på sval plats.

För garnframställning var spinnrocken gemensamt redskap för både det i bastun färdigbehandlade linet och den finkardade ullen. Under vintern vävdes tyg till kläder för både helg och socken, lakan, handdukar och mattor med mera. Det nyvävda linnetyget lades på våren ut för att blekas.

Det fanns ett finare och ett grövre linnetyg. Det grövre kallades blaggarnstyg och användes i arbetskläder. Av det hemvävda ylletyget skulle en del sändas till någon vadmalstamp för stampning eller valkning. Genom valkningen drogs väven ihop och filtades samman. Detta tyg blev då varmare och passade till vinterkläder.

Längre tillbaka i tiden användes inte lakan i sängarna. Man hade bara ett löst underlag av halm eller hö och som skydd mot uppstickande halmstrån ett av grovt gam vävt tygstycke. Detta var föregångaren till underlakan. Överlakan kom inte i allmoge hemmen förrän i början av 1900-talet.

Utdragssängarna som blev vanliga hos bönderna under 1800-talet fordrade sydda bolster eller madrasser för att hålla stoppningen på plats. Sticktäckan började användas i mitten av 1800-talet och tillverkades i en täckstol.

Med tanke på dåtidens damm och alla smutsiga sängkläder framstår dagens skumgummimadrasser och påslakan som en kliniskt ren sovmiljö.

Berättelsen om Bondgården fortsätter i nästa nummer av Värmlandsanor med tillägg av några personbeskrivningar.

Förbundsstyrelsen

Förbundsstyrelsen har utsett Elisabet Thorsell och förbundssekreteraren Madeleine Raftö att utarbeta förslag till kurs för cirkelledare och i avancerad slaktforskning i Förbundets regi.

Förbundsstyrelsen har även uppdragit åt Elisabet Thorsell att lämna förslag till kriterier för legitimering av slaktforskare samt förslag till nämnd som skall utfärda legitimation.

Idégruppen skall fånga upp idéer som finns runtom i landet.

Idéerna grupperas i tre kategorier: förbundets verksamhet, föreningarnas verksamhet rörelsens riktning.

Målsättningen är att ta fram så många idéer som möjligt utan att fundera över traditioner, förväntningar eller gällande ambitioner.

Om Du har någon trevlig ide eller fundering går det bra att kontakta gruppen via brev Sveriges Slaktforskarförbunds kansli, Box 30222, 104 25 Stockholm.

Ungdomens år

Förbundsstyrelsen har beslutat att 1998 skall bli Ungdomens år. Denna satsning bör ses som Slaktforskarförbundets bidrag till kulturens år i hela Sverige samtidigt som Stockholm kommer att vara Europas kulturhuvudstad.

Förbundsstyrelsen har utsett ordf Kristina Lagersvard att leda en arbetsgrupp som skall förbereda ungdomens år 1998. I gruppen, som kommer att utökas, ingår Ragnar Fornö och förbundssekreteraren Madeleine Raftö. Arbetsgruppen har tillskrivit vissa medlemmar, som man vet sysslar med undervisning av och kurser för ungdomar. Nu efterlyser man uppgifter (namn och adress) till personer som ute i föreningarna sysslar med ungdomsverksamhet och som har erfarenheter och utbildningsmaterial.

Kom ätten Ehrencrantz från Dejefors?

I senaste numret av VärmlandsAnor skrev ni lite om att det saknades slaktforskare från Kronobergs lan i föreningen och i detta sammanhang nämndes om ett samband mellan Värmland och Kronobergs lan - Esias Tegnér.

Eventuellt finns det ytterligare ett sådant samband. Elgenstierna anser i sin Riddarhusgenealogi att detta samband finns, andra vill ifrågasätta eller kanske rättare sagt förneka detsamma. Eftersom jag själv stött på denna, Laurentius Petri Spaak, i min forskning tänkte jag att det kunde vara av intresse att redovisa mina personliga synpunkter i detta eventuella samband mellan Värmland och Kronobergs lan.

Laurentius Petri Spaak, eller Spak, föddes cirka 1570. Han dog cirka 1635 och var kyrkoherde i Nottebacks pastorat i Kronobergs lan. Han predikade i Granshults kyrka och erhöll genom Gustav II Adolfs brev av den 1718 1619 kronohemmanet Kyrkotorp till stom (Eckl saml).

Laurentius Spak var gift, men vi vet ej namnet på hans gemål, bara att ankan levde 1653. Han fick följande barn: sonen Gudmund f 1621, amiralitetsråd, adlad Ehrencrantz, d 1683-04-29; sonen Ingemo, begravd 1685-03-22; dottern Sigrid, gift med kyrkoherden i Nöbbelö, Kronobergs lan.

Frågan är nu vem som är denne Laurentius Petri Spaks fader. I Riddarhusgenealogin anges kronolaxfiskaren i Dejeforsen i Ullerudssocken, Erik Olofsson Spak, som anfader till bland ätten Ehrencrantz. Alltså är Erik Olofsson Spak fader till Laurentius Petri Spak. I andra källor anges att Erik Olofsson ej var anfader till ätten Ehrencrantz och ätten Gyllentorner. Ätten Ehrencrantz skulle enligt denna källa komma från Småland.

Grundskälet till denne författares uppfattning tycks vara att Laurentius Spak kallar sig Laurentius Petri. Han anser att faderns namn borde vara någon namnform av Per. det synes mig lite lättvindigt att avfärda Elgenstierna med enbart detta, ty enligt vad jag fått fram så finns det fall där till exempel

Nr 49

En väninna till min mor bad mig att släktforska åt henne. Det var till att börja med rena "smörjobbet" med anor i min egen församling Kila samt Gillberga och Stavnäs. En gren kom dock från Skåne och Osbytrakten, vilket orsakade den vanliga beställningen från SVAR, med lite väntetider. Dessa kyrkböcker började dock rätt sent, vilket gjorde att det fort blev klart.

Gunnar Jonsson
Älvhagsgatan 25
66140 Säffle

kyrkoherden tar ett annat latiniserat namn som mellannamn an sin faders. I dessa fall har det ofta varit ett apostlanamn. Mellannamnet är ju egentligen inget släktnamn utan användes oftast bland högreståndspersoner som en "ärbetygelse" och då ofta gällde det en välaktad faders namn. Jag har inte hittat bruket av ett dylikt mellannamn bland borgerskapet, ej heller någon gång bland bönderna.

Men det kanske intressantaste i detta, vem som var fader till Laurentius Spak framkommer då vi tittar på dennes son Gudmund Spak. Han föddes i Notteback och var i hela sitt yrkesverksamma liv knuten till Stockholm.

Något synbart eller påvisbart med Värmland går inte att hitta, vad som gäller honom - till en början. Men efter första hustruns död gifte han om sig med prostänkan Maria Roman år 1673. Denna Maria Roman var anka efter prosten och superintendenten i Karlstad Sveno Benedicti Comoenius. Att denne Sveno Benedicti Comoenius och hans hustru Maria Roman skulle ha träffat amiralitetsrådet Gudmund Spak Ehrencrantz i Stockholm finner jag i högsta grad osannolikt. Visserligen skulle man kunna tanka sig att bagge suttit i riksdagen, men dylika uppgifter har jag ej funnit. Kyrkans högsäte borde varit Uppsala och dit kan knap-

Fortsättning sida 16

Antavla nr 049	Upprättad för Maj Velander, g. Andersson, f. 1/5-1929 i Kuba, Stömne, Stavnsås				Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I Nr 2-3 (1)	Generation II Nr 4-7	Generation III Nr 8-15	Generation IV Nr 16-31	Generation V Nr 32-63		
Nr 2. far Velander Ture Fabriksarbetare f. 28/4-1906 Gillberga, Kolsäter d. 6/2-1985 Gillberga, Kik	Velander Johan August Kioskägare E 27/9-1876 Långserud, Kolsäter d. 8/1-1956 Gillberga, Aspsäter	Velander-Johansson, Nils. Klensmed f. 9/11-1837, Osby(L), V Hyltanstorp Håkansdotter, Ingegerd f. 18/5-1840, Örkened(L), Ulvshult	Pettersson, Johannes. Torpare 13/1-1808, Annerstad(G) - Jonsdotter, Anna 8 1813, Osby(L) - 1844, Visseltofta(L) Svensson, Håkan 3/7-1800, Örkened(L), Ulvshult - Johansdotter, Ingeborg 9 1803, Jämshög(K), Rönnhult -	Christiansson, Petter 1758 - Svensdotter, Johanna 1769 - Nilsson, Jon. Sockensmed 1779, Osby(L) - Jonsdotter, Bengta 1779, Osby(L) - Gummesson, Sven 1765, Nässum(L) - Persdotter, Ingier 1771, Örkened(L) - Bengtsson, Jon		
	Andersdotter Emma	Jansson. Anders Gustaf. Torpare f. 2/8-1849, Gillberga, Ökne frälse	Jonsson, Jan. Torpare 25/2-1817, Långserud, Åstenskog - Larsdotter. Bntta 10 14/3-1816, Värmskog, Strand -	Jonsson, Jon. Torpare 1779, Stavnsås - Ersdotter. Lena 1785, Långserud - Andersson.Lars 1778 - Larsdotter, Anna 1773 -		
	Nr 1. ansökare Velander Maj Ingegerd Gunvor Kokerska f. 1/5-1929 Stavnsås, Stömne	f. 2/7-1886 Gillberga, Skog d. 1912 USA, il, Chicago	g. 27/12-1880 Johannesdotter, Anna f. 21/2-1854, Kila, Ström d. 1901	11 28/10-1820, Kila, Ström -	Svensson, Anders 1774, Kila - 1859, Kila Persdotter, Stina 1788, Gillberga - 1858, Kila Jansson, Johannes 1790, Kila - Jonsdotter, Stina 1794, Gillberga -	
		Karlsson Anders Gustaf Fabriksarbetare f. 24/1-1875 Stavnsås, Byn	Andersson, Karl Gustaf. Inhyses f. 30/9-1845, Stavnsås, Stömne g. 6/6-1874 Olsdotter, Kristina f. 18/11-1845, Gillberga, Hällsbäck	12 21/3-1818, Gillberga, Kisterud - Nilsson, Olof. Torpare 1806, Gillberga - 1883, Gillberga Jonsdotter, Kajsa 13 1799, Gillberga - 1880, Gillberga	Olofsson, Karl Nilsson, Olof. Torpare 1770, Långserud - Christoffersdotter, Kerstin 1769, Långserud - Andersson, Jan. Brukare 1767, Svanskog - 1839, Långserud Andersdotter, Ingrid 1771, Svanskog -	
		Jansdotter Stina Maria	Olofsson. Jan Jakob. Arrendator f. 9/1-1836, Långserud, Botten	14 19/8-1807, Svanskog, Gaterud -	Andersson, Nils. Bonde 1770, Långserud - Christoffersdotter, Kerstin 1769, Långserud - Andersson, Jan. Brukare 1767, Svanskog - 1839, Långserud Andersdotter, Ingrid 1771, Svanskog -	
		f. 31/3-1874 Långserud, Botten	g. 23/9-1864 Andersdotter, Anna f. 8/3-1843, Silbodal, Furskog	15 22/1-1810, Blomskog, Mon -	Andersson, Olof 1761 - Böjesdotter, Böret 1769 -	
	26/3-1996					

Värmlänningar i förskingringen

Kerstin Olofsson i Viskafors har sänt oss en kopia ur Manistee Daily News från maj 1899 dar några av stadens pampar porträtteras. Staden Manistee ligger i Michigan på Lake Michigans östra strand ganska långt norrut.

Har finner vi Mr John Lindstrom, född den 30 september 1853 i Värmland. Han utvandrade tillsammans med sin far år 1871 till Tustin, en mindre ort belägen ca 60 km sydost om Manistee. Där avancerade John inom butiksbranschen för att slutligen bli delägare i en affär och ledamot av skolstyrelsen. Ar 1890 sålde han sin andel och flyttade till Manistee dar han öppnade en speceriaf-

far, som så småningom tycks ha vuxit ut till något slags varuhus.

Som kommunalpolitiker var John Lindstrom republikan och som sådan valdes han till county treasurer. Det torde val ungefär motsvara finanslandstingsråd.

Emigrantregistret i Karlstad har ett register över svenskar i bland annat Michigan. Där återfinns också mycket riktigt John G Lindström, född i Nyed. Och enligt Nyeds födelsebok föddes en Johan August Magnusson i Laskerud den 30 september 1853. Detta gossebarn avled emellertid redan år 1854. Kanske någon av våra läsare har lösningen på detta problem ?

Nr 49

Av brev jag fatt från olika delar av landet tycks fortfarande intresse föreligga att läsa om slakten Steinfeldt. Har följer en antavla för min mormor Maria Olofsdotter, Berga, Glava. Det är genom henne jag kan rakna mig in bland Steinfeldtarna.

Sten Nyborg
Yxvagen 5
181 47 Lidingö

Brev till redaktionen

Ätten Ehrencrantz . . . fortsättning från sida 14

past ha funnits anledning för Gudmund Ehrencrantz att resa. Ännu mindre till Värmland. Men frågan ar då hur träffades dessa två, Gudmund Ehrencrantz och Maria Roman? En naturlig förklaring kunde vara att Gudmund Ehrencrantz hade slakt i Värmland, las Karlstad.

Hade Elgenstierna ratt ändå? Om farfadern var Erik Olofsson Spak torde, om inte han själv levde, det finnas ett tiotal farbröder och fastrar i trakten av Karlstad, som kanske inte vore helt ointresserade av besök från sin "släkting" amiralitetsrådet, adelsmannen Gudmund Ehrencrantz. Nåväl, aven om det ar rena spekulationer från min sida, så kan man kanske hålla med mig om att det vore en naturlig förklaring till hur Gudmund Spak Ehrencrantz och ankan Maria Roman kunde ha träffats.

Jag erkänner att jag nog håller Elgenstiernas riddarhusgenealogi som den i detta fall säkrare källan! Finns det någon som forskat ytterligare i denna slakt och som vet något mer om denne son Lars, som Erik Olofsson Spak faktiskt hade, så vore det trevligt att veta.

Leif Norén
Ängsgatan 4
564 32 Bankeiyd

Som ny slaktsökare, utan erfarenhet, har jag tagit mig före att tillskriva några medforskare som söker i "mina" områden.

Jag vill gama berätta om hur vanligt mina brev tagits emot och vilken hjälpsamhet jag mött. Släktforskningen har inte bara givit mig en intressant hobby, jag har också fått erfara människors vanlighet, som också givit något för hjärtat.

Jag vill också gama göra lite reklam för Arne Linnaruds bok "Födda-vigda-döda i Sunne 1669-1721", som jag köpt. För mig som ny släktforskare blir den en bra lärobok nar det galler stavningen, hur den kan tankas se ut. Jag ar ännu dålig på att läsa gammal text. För andra forskare måste boken vara ett utmärkt underlättande sökverktyg. Det svåraste jobbet ar gjort. Jag rekommenderar alla som har någon anknytning till Sunne att köpa boken.

Elaine Löfgren, Göteborg

Karl XII:s vag

I VärmlandsAnor 1995:3 återgav vi Ernst Moritz Arndts reseskildring från 1804 jämte egna kommentarer. Bland annat beskrev han färden mellan Ovre Ullerud och Ås.

Innan vägen började gå uppför höjderna, passerade resenären till höger en snygg lantgård vid en sjö. Den enda gård som borde passa in på denna beskrivning ar Västsjö säteri. Men på de kartor jag hade till hands fanns det ingen vag ut-satt därifrån och vidare mot väster, vilket gjorde mig osäker. Därför kastade jag ut en fråga till läsarna om någon kunde identifiera denna gård som så tilltalade Arndt.

Och nu har Ella Emilsson i Deje skrivit och undanröjt alla tvivel. Den gamla fardvagen från Ovre Ullerud till Fryksdalen löpte faktiskt efter sjön Emsens västra strand, passerade Västsjö och gick vidare över skog och berg till Vistens norra ande. I folkmun kallas denna vag för "Karl XII:s vag".

Nyheter från SVAR

Från ALU-projektet "Arkiv och Kultur till tusen" har det kommit nya sockenkataloger, vilka ar till stor hjälp för dem som forskar i kyrkoarkiven.

För Värmland finns kataloger för Ed, Holmedal, Högerud, Norra Ny och Nyskoga. Ed och Norra Ny kostar 50 kr, de övriga 30 kr/st.

Antavla nr 050	Upprättad för Maria Olofsdotter, f. 9/10-1851 i Berga, Glava				mm (7) t. Sten Nyborg. Orter i (S) län om inte annat anges
Generation I Nr 2-3 (1)	Generation ii Nr 4-7	Generation III Nr 8-15	Generation IV Nr 16-31	Generation V Nr 32-63	
Nr 2. far Andersson Olof Hemmansägare f. 7/5-1808 Glava, Berga d. 11/3-1865 Glava, Berga	Magnusson Anders Hemmansägare f. 5/1-1772 Glava, Svenserud d. 6/11-1848 Glava, Berga	Hansson, Magnus. Hemmansägare f. 1726, Filipstad d. Glava, Svenserud			
		Andersdotter, Kierstin f. 1725, Glava, Svenserud d. 17/8-1795 , Glava, Svenserud			
	Andersdotter Marit	Andersson, Anders. Hemmansägare f. 23/1-1744, Glava, Töresbol d. 7/11-1802 , Glava, Töresbol	Andersson, Anders 1713, Glava, Spässerud - 1770, Glava Larsdotter , Gunilla 1721, Glava, Töresbol -	Andersson, Anders Larsdotter, Ingeborg (Persson, Lars) (Börit)	
		Andersdotter, Kerstin f. 31/10-1745, Glava, Tjärnebacka d. 12/7-1802, Glava, Töresbol	Hansson, Anders 1718, Glava, Bråne - 1795, Glava Ersdotter, Gunilla 1726 , Glava, Tjärnebacka - 1777, Glava	Andersson, Hans 167(0) - 1763, Glava Andersdotter, Marit 1685, Glava, Fors - 1771, Glava	
Nr 1. ansökare Olofsdotter Maria f. 9/10-1851 Glava, Berga d. 25/3-1932 Glava, Berga g. 1874 Glava	f. 7/8-1771 Glava, Töresbol d. 26/8-1828 Glava, Berga	Nilsson, Nils. Dagman f. 2/7-1744, Glava, Berga d. 13/1-1774. Glava, Berga	Persson, Nils 1715, Glava, Berga - 1753 Nilsdotter, Elin 1719. Glava. Giärud - 1747		
Westlund August f. 26/2-1845	Glava, Berga d. 27/8-1844 Glava, Berga	Nilsson, Nils. f. 23/11-1753, Glava, Berga d. 11/11-1836, Glava, Berga	Tolsson, Nils 1723. Glava. Lövås - 1786. Glava Nilsson, Marit 1726, Glava, Berga - 1794, Glava	Persson. Tol 1684. Glava - 1767. Glava Olsdotter, Kierstin - 173(7) Matisson, Nils Glava, Vissle Tomasdotter, Anna 1701, Glava, Bråne - 1789, Glava	
Nr 3. mor Nilsdotter Kerstin f. 30/9-1819 Glava, Berga d. 21/11-1912 Glava, Berga	Jonasdotter Britta f. 29/9-1786 Glava, Brandsbol d. 1878 Glava, Berga	Jonsson, Jonas. Hemmanägare f. 26/12-1744, Glava, Brandsbol d. 13/6-1810, Glava, Brandsbol	Andersdotter, Britta		
		Kjällarsdotter , Anna f. 14/12-1750, Älgå, Stubberud d. 27/11-1792, Glava, Brandsbol	Svensson, Kjällar 1700, Glava, Brandsbol - 1784, Älgå Stenfelt, Anna 1715, Rügen(TY) - 1783, Älgå	Bengtsson , Sven 1656 - 1736 Rasmusdotter , Karin Stenfelt , Olof Friedrich. Löjtnant 1680, Bremen(TY) - 1749, Älgå Allers , Anna 1676, Bremen(TY) - 1754, Älgå	
13/12-1995					

Sponsorer i Filipstads bergslag II

Sven R Myhls artikel i **VärmlandsAnor 1996:4** inspirerade mig att titta närmare på Erik Fernows Beskrifning öfwer Wärrmland, som jag har två exemplar av, båda inbundna i ett band med de två första delarna tryckta 1773 och den tredje och sista delen tryckt 1779. Alla tre delarna tryckta i Göteborg hos Imanuel Smitt. Enligt andra uppgifter bland annat i Svenskt biografiskt lexikon skall tryckåren för samtliga delarna varit senare.

De två exemplaren av Fernow har hamnat hos mig genom arv. Var de ursprungligen kommer ifrån har jag inte ännu kunnat fastställa. Men det slog mig att jag som gammal värmländska kanske hade något att hämta bland "sponsorererna". Det var en glad och givande upptäckt utöver dem jag redan gjort i Femows så speciella verk om Wärrmland.

Det finns många tankar som dyker upp när man börjar fundera över sammanhangen mellan Fernow-Sponsorererna. Var några av dem till exempel gamla kamrater från tiden vid Uppsala universitet, några kanske var slakt med varandra och hade en erbjudit sig kanske de övriga också ville vara med och stödja företaget.

Troligast är nog att man inom kretsen av brukspatroner och bergsman inom Filipstads bergslag gått samman för att hjälpa Fernow, som uppenbarligen hade ekonomiska bekymmer då det gällde att få verket tryckt. Jag började även fundera över om det inte finns fler värmländska släktforskare som från denna lista kan få fram släktskap och sprida ett mer personligt ljus över sponsorererna.

I mitt arbete med uppföljning såväl bakåt som framåt i tiden med den "Värmländska slakten Berggren från Saxån" har jag stött på flera av de personer som finns nämnda på listan.

Nr 1 bland de där nämnda brukspatronerna är Daniel Wetterling (1738-1814). Han var inte från Wärrmland utan född i Östergötland och hade tidigare vant utkommenderad som underlöjtnant i pommerska kriget, kom sedan som brukspatron till Brattfors, där han stannade

till 1811, då han sålde bruket till auditör Christian R Geijer (1770-1836). Wetterling gifte sig 1769 på Saxån i Färnebo med Catharina Pettersdotter (1751-1812), som kallade sig Berggren liksom sin kusin Johan O:son Berggren (1731-1792), brukspatron på Saxån och en av initiativtagarna till den hjälpkommision, som gav Fernow ekonomisk möjlighet att trycka tredje delen av sin Beskrifning öfwer Wärrmland. Johan Berggren återfinnes som nr 5 på ovanstående lista. Han är dessutom ff mm mf till undertecknad och den förste i sin slakt som tog namnet Berggren.

Nr 2 på listan är Johan Eberhard Geijer (1733-1796), brukspatron, Lindforsgrenens stamfader. Hans yngste son Fredrik Wilhelm Geijer (1784-1829) var gift med Christina Catharina Berggren (1793-1881) dotterdotter till ovanstående Johan O:son Berggren. Hennes föräldrar var Jan Berggren (1766-1830), bruksägare på Saxån och Anna Lovisa Wetterling (1755-1852), som var dotter till ovanstående Daniel Wetterling.

Äldre bror till Fredrik Wilhelm Geijer var Bengt Eberhard Geijer (1767-1827, gift med Marta Lennartsson (1780 eller 81-1822) dotter till Herman Lennartsson, som var sonson till min ff mm fm f. För övrigt finns slaktkontakt med Wahlund, Yngström och Landberg.

Jag är övertygad om att fler än Sven Myhl och undertecknad kan få fram slaktrelationer till flera av de hos Femow nämnda sponsorererna:

Brukspatroner m m

H:r Daniel Wetterling, Lieutenant
 H:r Joh Eberh Geyer, Directeur
 H:r Christoph Myhrman
 H:r Johan Wahlund
 H:r Johan Berggren
 H:r Erik Öhnqwist
 H:r Anders Swensson
 H:r Swen Jemberg,
 H:r C J Fagenvall,
 H:r Carl Johan Sjöstedt, Grufwe-Fogde
 H:r Carl G Berggenhem, dito
 H:r Johan Yngström, dito
 H:r Olof Petré, Bokhållare
 H:r Jonas Petré, Inspector

H:r Anders Sundström, dito
 H:r Lucas Lind, dito

Bruks-Idkare och Bergsman Asphytta:

H:r Anders Lewin
 H:r Swen Strokjer
 Gjöran Jonsson
 Swen Petersson

Åskagen:

Erik Ersson, Nämndeman

Brattfors:

H:r Magnus Brattström

Damhytta:

Nils Olsson
 Olof Olofsson på Skogen

Fogdehytta:

Erik Olofsson
 Jean Ersson

Forshytta:

Håkan Jonsson, Nämndeman
 Jonas Jonsson.

Grundsjön:

Nils Hinderesson
 Jan Larsson, Kyrkward

Gäsbom:

Olof Månsson, Nämndeman
 H:r Olof Noraus

Magnus Paulsson
 Jean Larsson

Nils Henriksson i Åserna

Haborshytta:

Jon Olofsson, Nämndeman
 Clemet Bruse, Sexman

Herrhult:

H:r Nils Ekström

Horsjön:

Hans Andersson, Domare
 Jon Andersson, Nämndeman

Långbanshytta:

H:r Olof Bruse
 H:r Erik Bornander
 Olof Sonesson
 Nils Carlstedt

Långbansande:

Pehr Larsson, Sexman

Nordmarkshytta:

H:r Arwid Hasselblad
 H:r Jean Landberg
 H:r Mats Nordell
 H:r Nils Landberg

Hål i kyrkokistan - kyrkstöld i Kroppa

Criminal Protocoll hållit vid lagtima Vintertinget med Philipstads Bergslag uti Philipstad uti Februari manad 1757 (Färnebo häradsrätt A Ia 28).

Länsman Hans Dahl androg hurusom vid hållen socknestamma i Kroppa sokn d 5 Sept nastledne, ar blivit angivit att utur kyrkans kista blivit bortstulne 60 Dr Kopparmynt på det sättet att ett hål eller lucka blivit skuren på kistan därigenom penningarna skola blivit uttagne, varom å samma socknestamma blivit begärt att de som därom kunde giva någon upplysning ville sådant tillkännagiva, då Erik Hansson vid Stenbron - - - skall hava sig utlåtit att Petter Johansson i Höjden skulle kunna giva därom någon upplysning. Därpå haver Petter Jansson berättat att klockarens Christian Dybecks son Abraham nu närvarande 11 år gammal hade för två år sedan för Per Jansson sagt det han skulle omtala för sin far att hans broder Carl tager penningar utur kyrkokistan.

Faktorens Fribergs dräng Nils Olsson har berättat att klockarens son Abraham en söndag morgon då det ringdes första gången skulle sagt till honom: se vilket hål de hava på kistan.

Länsman hade till detta ting låtit inkalla gossen Abraham Dybeck, dess broder Carl Dybeck att höras, jämväl Erik Hansson vid Stenbron, Petter Johansson i Höjden tillika med drängen Nils Olsson och mölnaren Nils Andersson i Nykroppa att giva deras berättelse i denna sak. Carl Dybeck ingav en av dess fader författad skrift lydandes som följer:

Av länsmannen Hans Dahl haver min son Carl Christiansson och Abraham blivit till detta ting instämde angående någon kyrkotjuvnad vartill drängen Petter Jansson vid Svartsången ar till vittne inkallad, emot vilken jag icke kan underlåta att föredraga följande jäv, det han först har utspridit uti mycket folks närvaro denna grova osanning, vilket jag åtager mig bevisa så val som aven att denna ar mycket beryktad och i sanning ar det han snattat och stulit samt gjort

inbrott, varför jag hoppas han larer ej bliva till vittne i denna sak attenderad.

Christian Dybeck: Abraham Dybeck nekade sig hava berättat dess broder Carl hava tagit något utur kyrkokistan och likaledes nekade dess broder Carl Dybeck till en sådan tillvitelse. Målet uppsköts och fortsattes den 11 maj samma år med följande utslag:

Utslag: Ehuru väl det med ett edeligt vittnes utsago vordet styrkt att klockaren Dybecks yngste son Abraham om 11 års ålder, för vittnet sagt, att dess broder Carl tager penningar utur kyrkokistan igenom ett hål och att han sådant för fadren skulle omtala, ävensom ock bemälte vittne berättat att det vid ett tillfälle förledne sommar om en söndagsmorgon sedan det ringt första gången, funnit Carl Dybeck ensam framme uti Choret vid kyrkokistan skramla i något penningar, varav så val som, av de flera vid ransakningen inlupne omständighetel; att ingen kunnat komma in i kyrkan eller till kyrkokistan utan biträde av klockaren eller dess söner och att desse själva för Parter sig angivit, jävat vittnen och erjudit ed till sin oskulds ådagaläggande, ehuru ingen för detta brott dem angivit eller tilltalat, Härads Ratten val finner allt för mycken anledning att sluta, det Carl Dybeck de ur Kroppa sokens kyrkokista igenom ett däruti utskuret hål borttagne 60 Dr kop mynt stulit, likvisst ock som han enständigt därtill nekar och med fulla bevis emot sitt nekande till garningen ej kunnat bindas kan H R honom icke heller för denna gången emot 17 Cap 33 § R B till garningen falla, utan som detta ar ett brott av så grov beskaffenhet, att edgång därutinnan emot 32 § samma Cap ej kan tillåtas, prövar ratten skäligt att lämna saken till framtiden, då den kan uppenbar varda.

Carl Dybeck (min fm mf mf) föddes 1018 1736 på Finnåkers bruk i Fellingsbro socken, Örebro län, son till brukskräddaren Christian Dybeck. Carl kom 1749 tillsammans med familjen till Ny-

kroppa där fadern då tillträdde befattningen som klockare i Kroppa socken.

Carl som vid tiden för rättegången var 21 år flyttade året därefter till Örebro där han blev gesäll hos skräddare-åldermannen Nils Skonberg. 1762 återvände han till Nykroppa och arbetade som skräddare fram till 1767 då han försvinner spårlöst. Tack vare Dalslands släktnamnsregister påträffas han emellertid redan samma år i Mo socken i norra Dalsland, där han 1767-69 bor i Lerbyn, 1769-99 i Vassbotten och 1799-1802 i Stockviken. Från 1802 vistas makarna hos en gift dotter i Lunnetorpet i Svanskog för att 1805 återvända till Mo socken, där Carl Dybeck dör i Västra Byn 1117 1812 av ålderdom, 77 år.

Hustrun sedan omkring 1762 Greta Larsdotter var född i Kumla 12/11 1740 och dör 2813 1815 "bland de husvilla i Mo" av slag, 74 år 4 1/2 månad. Dottern Katarina född 15/8 1764 i Nykroppa gifter sig 1785 med stegresaren Arvid Edberg född 1758 i Vibäck, Karlskoga (se VärmlandsAnor 95:2).

Carl Dybecks far klockaren Christian Dybeck föddes 1711 vid Söderby bruk i Fellingsbro socken i Örebro län och döptes 31/7. Fadern var "mäster" Anders Göransson. I mantalslängden vid denna tid anges mantalet med en klumpsumma, varför det inte går att få reda på mästarrens yrke. Christian blev brukskräddare vid Finnåkers bruk i Fellingsbro, flyttade 1749 till Nykroppa där han dog 7/6 1775.

Han gifte sig 2111 1735 i Västra Skedvi socken med Katarina Johansdotter från Vestlandaholm, född 1712 och död 29/12 1780 i Gammelkroppa hos sonen Abraham född 1745 i Finnåker. Denne blev stamfar till fem smeder Dybeck i Värmland. Sonen Johan Henrik (Jan) född 1749 var klockare i Gåsborn 1775-1788.

I juni 1753 gjorde biskopen visitation i Kroppa församling. Ur protokollet (i Kroppa C:2) citeras § 12:

"Efterfrågades huru församlingens klockare med kyrkvaktaren njuta sin lön?"

Fortsättning sida 20

Boktips

Hål i kyrkokistan . . . fortsättning från sida 19

Svarades den förra njuiter årligen in al-les 60 d s m, och den senare 2 öre s m av vart och ett hushåll, jämte någon annan välvilja då han uppbar denna sin lön. Och som klockarens lön emot dess trägna uppvaktning befants nog liten, beviljades honom efter dess anhållan att årligen få annandag jul uppbara en kollekt.

I juni 1761 visiterade prostén. Ur protokoll (aven detta i Kroppa C:2) § 18:

Klockaren har intet boställe, men får en viktjarn av varje bergsman och I daler k m av varje torpare i lön, samt en kollekt annandag jul, vartill nu beviljades en annan annandag pingst dock att han hädanefter ej får mer an vad som faller i förra håven emedan det synes betänkligt att på något satt förminska de fattigas inkomster till vilkas behov den senare håven alltid varit anslagen.

Slutligen en interiör från det kyrkliga livet i Kroppa vid denna tid enligt Färnebo häradsrätts dombok 16/9 1755, § 93:

"Adjunkten i Kroppa - - - Halvard Bergstedt hade - - - tagit stamning på klockaren därstädes Christian Dybeck för det han 1:o den 2 mars en söndag skall i sakristian varit otidig och oanständig emot honom, 2:o även den 13 mars en söndag på socknestämman dar han Bergstedt skall skuffat samt 3:io för det han på sön- och högtidsdagar skall hålla kortspel och krögeri vid kyrkan - - -. Hade bemalte klockare tagit motstamning på Bergstedt ifoljande mål - - - 2:o för det herr Bergstedt skall 1752 om en söndag först uti hans hus överhopat honom och hans hustru att få brännvin, som skall varit emot Dybecks vilja, efter Bergstedt förut skall varit överlastad av drycker, samt honom sedan därför med hårda ord i sakristian skall överfallit, 3:o för det Bergstedt skall haft otidigt sängelag med ankan Lisa, som han har hos sig i hushåll och bröd - - - inlämnades en forlikning, som icke kunde av ratten godkännas.

Sven Myhl, Göteborg

Sponsorer. . . fortsättning från sida 18

Paradishytta:

Nils Jönsson i Rotberg

Ryhytta:

H:r Olof Ekström

Saxå:

Olof Jonsson, Sexman

Skarphytta:

H:r Magnus Dahlberg

Swartå:

Nils Olsson, Bollström

H:r Olof Knöppel, Bokhållare

Stjelpet:

Jean Jeansson

Stöpsjön:

H:r Carl Magnus Jeanssé

Torskeback:

Nils Olsson, Sexman

Tranmäsen:

Jean Nilsson, Nämndeman

Grufbrytare

Nordmark:

H:r Elof Landberg

H:r Nils Eriksson

Persberg:

Olof Ersson

Jean Ersson

Anders Hansson

Yngshytta:

H:r Adolph Lindberg

Mad Brita Lindberg

Pehr Andersson Hwass

Swen Hansson

Walarewördige, Högwallarade Herrar Comministri

H:r Peter Landberg i Nordmark

H:r Henrik Norden i Brattfors

H:r Pehr Edqwist i Gåsborn

Ullagreta Carlsson f Bronell
Bromma

Aforismer

Med goda idéer är det som med svamp, där man hittar en finns det ofta flera.

Hans Carossa

Många lever som Robinson Crusoe - utan fredag skulle de inte orka.

Stig Johansson

Andra boken om Långserud

"Boken om Långserud II", red Peter Olausson, Långseruds hembygdsförening i samarbete med Enebyförlaget, inb, ill, ort- och personregister, ISBN 91-972734-1-4, kan köpas för 350 kr från bl a Esters Café i Långserud.

Långserud torde vara en av de värmlandssocknar som har fått sin historia mest utförligt dokumenterad genom sockenböcker. År 1986 kom den första "Boken om Långserud" utgiven av Långseruds hembygdsförening, som nu har fatt en efterföljare som följaktligen benämns som nr II. Dessutom utgavs i början av 1990-talet en besynnerlig sockenbok av professor Birger Lindskog, med artiklar skrivna på 1950-talet och med så högt pris att knappast någon har köpt den.

Den första boken om Långserud behandlade vanliga sockenboksämnen som kyrka, skola, fattigvård och föreningsliv. I den andra boken behandlas ämnen som kanske inte så ofta ses i våra sockenböcker, men då känns mer fräscha och nyskapande. Boken är också en njutning för ögat med många vackra illustrationer. Jag skall här bara nämna några exempel på bokens artiklar. *Monica Helmersson* skriver om de fyra medeltida kyrkorna inom nuvarande Långseruds socken. Den gedigna uppsatsen är ett sammandrag av hennes uppsatser i arkeologi vid Högskolan i Karlstad. Något klart svar på varför den glesbefolkade värmlandssocknen hade så många kyrkor kan hon inte ge, men uppsatsen är ändå mycket klargörande. *Anders Axelson* skriver om den militära historien under indelningsverkets tid och *Britta Eriksdotter Jonsson* har gjort en sammanställning om dopnamn under tre hundra år. *Sylvia Olsson* och *Arne Kyrk* behandlar nykterhetsstravanden från 1700-talets sockenstammor till 1900-talets nykterhetsrörelse.

Handel och handelsbodan i socknen passerar revy, liksom 1940-talets beredskapsår. *Göran Kjellberg* beskriver Långseruds hemman från 1500-talet till nutid och *Sylvia Olsson* (igen!) skriver småbruket Änga i Lönnskogs historia.

Flera artiklar består av personporträtt, både av original och av bemärkta personer. *Gustaf Pihlström* har gjort en levnadsteckning över den svenskamerikanske pastorn Emil Holmblad och *Arne Kyrk* skriver om författaren Rudolf Sundström. Detta är bara ett litet axplock av bokens innehåll. Artiklarna är ganska korta men innehållsrika.

Redaktören Peter Olausson marks både genom bokens höga kvalitet och genom den form och utstyrelse som boken har. Sockenböckerna om Långserud och Gillberga (också under Olaussons redaktörskap) har satt en hög standard för framtida värmländska sockenböcker. "Boken om Långserud II" anbefalles åt alla som har någon anknytning till Långserud!

Carl-Johan Ivarsson, Säffle

Gammal frälsegård i Övre Ullerud
"Bygdeinventering Västsjö hemman Övre Ulleruds församling" av studiecirkeln Västsjö hemman, 1996, A4, ringbind, 142 sid, ill, kartor, ort- o personreg, kan köpas för 200 kr från Övre Ulleruds Hembygdsförening.

Västsjö var redan under medeltiden ett frälsehemman, för vilket ryttmästaren Ivar Bagge utverkade saterifrihet år 1655. Två år senare köptes gården av häradshövdingen Mattias Plenningschöld och via dennes dotter kom Västsjö sedan i slakten Herweghs ägo. Omkring 1830 blev greve Frölich på Katrineberg ägare men tio år senare sålde han Västsjö till Mölnbacka bolag. Sedan 1936 är gården åter i privat ägo.

Västsjös befolkning räknades år 1875 till 106 personer vilket ger en god uppfattning om egendomens storlek. Hit hörde nämligen 13 torp som beskrivs i boken med foton, byggnadsbeskrivningar, utdrag ur kyrkböcker, arrendekontrakt mm. Många av torpens innevånare valde att utvandra till Amerika, vilket man visar med utdrag från Emigrantregistret. Torparen Olof Pettersson på Brännvinstorp skulle till exempel med tiden bli morfar till två amerikanska överstar vilka

utmärkte sig under andra världskriget.

Boken avslutas med ett antal berättelser och skrönor från bygden. I en del fall saknar man källhänvisningar men i övrigt är boken ett förträffligt hjälpmedel för den som vill bekanta sig närmare med denna bygd.

Lars-Gunnar Sander

Från Värmskog

"Bilder af Värmskog", red Ingrid Johansson, 155 sid, ill, kartor, kan köpas för 250 kr från Värmskogs hembygdsförening, Degerbyns handel och Grums bibliotek.

Redaktör och huvudsaklig författare är *Ingrid Johansson* i Gansbyn, Värmskog. Medförfattarna är *Astrid Carlsson*, *Asta Irlund*, *Oskar Liljestrand* samt refererade anteckningar av *Willie Lenhard*, gjorda 1924. Boken innehåller även dikter av *Per Stor* och *Ruth Nilsson*. Det är en mångskiftande skildring av socknen ur demografiskt, historiskt och geografiskt perspektiv, som omfattar bland annat kyrklig verksamhet, föreningsliv, näringsliv, utbildning, kommunikationer och militär verksamhet. Totalt skildras tiden från stenåldern till nutid.

Bokens tre första kapital ger en ingående och vederhäftig presentation av Värmskog. Varje by, socknens natur och människans kulturella inverkan presenteras med redovisning av arkeologiska fynd. I och med det har man en historisk och topografisk ram till bokens övriga kapital. Dessa behandlar olika ämnen och enskilda händelser.

Skildringen från den kyrkliga verksamheten omfattar såväl statskyrka som frikyrka. Bland föreningar presenteras Röda Korset och hembygdsföreningen. Socknens huvudsakliga industriella verksamhet, Vegerbols silvergruva, skildras. Vegerbol är ju även födelseby för socknens världskände industriman Lars Magnus Ericsson (1846-1926) samt platsen där denne begynte tillämpa sina tekniska kunskaper. Lars Magnus har fått ett eget kapital i boken, som således inrymmer även teknikhistoria. Detta kapital inrym-

mer såväl en berättande del som en sammanfattande kronologisk tabell.

Utvecklingen inom skolornas verksamhet från 1700-talet och framåt skildras i ett kapitel. Kommunikationer såväl till lands som till sjöss inklusive timmerflottnings skildras, även har med inslag av teknikhistoria. Kommunikationsavsnitten innehåller även en beskrivning av Postverkets utveckling och tillbakagång i socknen.

Från försvarsverksamheten skildras Rombottens skans och Stora Skarmnas soldattorp, den förra åskådliggjord med en karta. Som exempel på kapitel med allmänt demografiskt, bebyggelsehistoriskt och basnärlingsbeskrivande innehåll kan nämnas "Torpare, backstugusittare och inhysesshjon", "Bondens bostad" och "Stora gårdar". Kapitlet om bondens bostad illustreras med ett par planskisser över typiska bostadshus.

Boken innehåller som nämnt även skildringar av händelser. En tragisk händelse hämtad från Göta hovrätts dombok 1666 rörande lek med vapen, en druckningsolycka 1792 med 19 omkomna, kyrkobrand 1799 samt kolerans härjning 1857 är exempel på sådana. Även enstaka personer och mindre världskända an Lars Magnus Ericsson skildras, t ex Kajsa Jansdotter (1818-1894) i Grinsbol, vars namn givits åt ett berg. Boken är rikt illustrerad med fotografier som kompletterar textinnehållet. De flesta är tagna av *Torbjörn Jansson*. Förutom ovan angiven karta finns två kartor över Värmskog.

Sammanfattningsvis ger boken ett gott helhetsintryck. Den ger god täckning av Värmskog i såväl tid som rum. Jag är imponerad av mångsidigheten. Den är skriven med vetenskaplig saklighet samt med ett enkelt och lättläst språk. Boken har en litteraturförteckning. Däremot saknar jag en förteckning över använda arkivkällor. Dock finns det källhänvisningar insprängda i texten. Jag saknar även person- och sakordsregister. Boken har ett så rikt och omväxlande innehåll att detta vore välmotiverat,

Bernhard Granholm, Grums

ANOR SÖKES

Till ANORSÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en slaktforskarförening

322. Jag söker **Pontus Andersson** f 1862-12-04 i Ängebäck, Blomskog. I husförhörslängden för 1890-talet står bokstäverna "vpl". Pontus hade tidigare arbetat i Norge. Hans bror Olof Edvin Blom var faltjagare, vicekorpral vid tredje kompaniet av Värmlands faltjagare.

*Peter Tjernudd
Bruksgatan 11
671 60 Awika*

322. Jag söker

a) Föräldrar till **Elof Pålsson**. Enligt husförhörslängden f 1738, möjligen i Östra Ämtervik. Funnen först i Norra Ås, Östra Ämtervik, sedan i Övre Ullerud. Ej funnen i Övre Ulleruds begravningsbok.

b) Föräldrar till ovanstående hustru **Kerstin Olsdotter**, enligt uppgift f 1730. Flyttade sedan hon blivit anka till sin dotter Kerstin Elofsdotter, smedhustru i Vagsjöfors, Fryksande. Flyttade tillbaka till Östra Ämtervik år 1806.

*Anna-Lisa Göransson
Hotellgatan 12, 4 tr
691 31 Karlskoga*

323. Jag söker anor till

a) Indelte soldaten i Norra Persby, Dalby socken, **Abraham Abrahamsson Persman**, f 1851-04-16 i Likånå, Dalby. Han antogs som soldat 1873-02-10.

b) Statdrängen **Sven Abrahamsson** f 1785-05-20 i Grums, vigd 1812-10-18 i Grums med Margareta (Marta) Ersdotter f 1789 i Grums.

*Sonja Ahlström
Bastvagen 13
683 33 Hagfors*

324. Vi söker

a) Föräldrar och anor till en viss **Olof Larsson** f 1809 i Kil. Han kom till Nedre Ullerud år 1826 och gifte sig 1834 med Stina Hindriksdotter. De fick barnen Cajsa f 1834, Lisa f 1837, Lars f 1842, Stina f 1846 och Maria f 1853. Det finns två Olof Larsson födda i Stora Kil

1809, båda utan födelsedag angiven. Det finns även flera Olof Larsson i Nedre Ullerud vid tiden 1826 och framåt.

b) Ovanstående Olof Larssons son, korgmakaren (vagnmakaren) **Lars (Olsson) Dhalgren**. Han gick som lärling i Kristinehamn åren 1862-1868 och flyttade sedan med sin hustru Maja-Stina Andersdotter till Karlstad 1868. När tog han sig namnet Dhalgren och när sökte han burskap? Vi är intresserade av allt om honom!

c) Ättlingar till **Cajsa, Stina och Maria Olsdottrarna**.

*Mildred och Marita Melin
Vik
330 27 Hestra
Telefon 0370-337033 eller 0370-336015*

325. Jag söker

a) Anor till mjölnaren och smeden **Erik Hansson Pask** f ca 1680, d mellan 1735 och 1755 i Högsäter, Dalsland. Han var gift med **Kerstin (Eriksdotter ?)** f ca 1683, d efter 1758. Barn: Erik f 1723 i Lungund, Jean/Johan f 1730 i Högsäter och eventuellt Hans f ca 1717. Familjen kom troligen från Värmland till Öxnas bruk i Dalsland ca 1730, sannolikt i samband med att bruket startade där.

b) Smeden **Erik Hansson Pask** f 1750 i Högsäter, vigd 1771-10-20 med **Anna Larsdotter** f 1740 i Fargelanda. Barn: Hans f 1771, Ingeborg f 1775-10-14 i Fargelanda, Anders f 1777 (ev 1778) och Jan (Johan) f 1781-01-01 i Sandviken, Fargelanda. Familjen bodde 1781-1785 på Smedjekullen i Fargelanda. Sista uppgiften jag har om familjen är från 1785 då den flyttade till Högsäter, men där har jag ej kunnat återfå nån den.

*Tommy Andersson
Östra Villagatan 4 B
682 33 Filipstad
Telefon 0590-10065*

326. Jag söker föräldrar och andra uppgifter till nedanstående personer, alla bosatta i Nedre Ullerud

a) **Arvid Jonsson** d 1707-01-01 i Ängsnäs.

b) Dennes hustru **Gertrud** d 1708-05-03 i Ängsnäs. Makarna hade barn födda 1681, 1684, 1687 och 1690.

c) **Anders Jonsson** f 1681-06-12 i Nybacka (fadern hette Jon i Nybacka enligt födelseboken), d 1743-04-24 i Nybacka.

d) Dennes hustru **Kerstin Awidsdotter** (dotter till ovannämnde Arvid Jonsson). Makarna vigdes 1710 och hade barn födda 1711, 1713, 1716, 1719 och 1722.

e) **Nils Olofsson** möjligen f 1689-02-02 (Olofs och Malins barn i Risberg). d 1750-05-07 i Halla.

f) Dennes hustru **Ingeborg Jansdotter** f 1697-08-26 (Jon och Ingeborgs barn i Dömbleskogen). Makarna hade barn födda 1722, 1726 och 1731.

*Stella Blomdahl
Norra Stommen 280
438 32 Landvetter
Telefon 031-917089*

327. Jag söker **Elisabet Westerberg** f i juli 1806. Hon fanns i Stockholm på 1820-talet som dotter till en kyrkobyggningsmästare i Råda. Hon gifte sig i Finska församlingen 1837-11-20 och i vigselboken anges Råda som födelseort. Det enda kyrkobygge i något Råda (det finns fyra församlingar med det namnet) som kan vara aktuellt är det i Norra Råda. Jag har letat i samtliga Råda inklusive Norra Råda utan att finna något.

*Ingmar Berthelsen
Skiplingsvagen 21
132 44 Saltsjö-Boo
Telefon 08-7157456, fax 08-7158730, e;-post ingmar.berthelsen@mailbox.swip-net-se*

328. a) Ca 1765 kom **Carl Haagensen Walmann** flyttande från Sverige med kone Sara Olsdotter, barna Anders Carlsen og ei datter som ikke er navngitt. Muligens hette dattera Anne Carlsdotter. Carl var född ca 1720, Sara ca 1715, Anders ca 1750, datteras födselsår ukjent. Anne? var muligens eldst av barna. I Eidskog begdebok V, side 197 er det gjenngett et brev som pastor Rynning har sendt til det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim som innledningsvis

har folgende ordlyd: "En svensk Mand ved navn Carl Walman kom af Svemg herind for 10 Aar siden med kone og to børn 8 a 10 Aar gamle, og eiede knapt det de kunde skiule sine Legemer med; men har siden uden nogen hjælp med egne Hænder o s v." Er Walmann navnet kjent i värmland eller i andre lan i Sverige? Er det noen av leserne som har kjennskap til hvor egentlig Carl Walman hadde sitt ophav?

b) 22 oktober 1892 flyttet **Hans Larsen og Olia Torsdtr** Nord-Perkerud, Ingelsrud i Eidskog med sin familie til Köla i Sverige. De bodde forst på plassen Finnbacken, senere på plassen Svenstorpet av prestegården i Köla. Deres datter **Amin-da/Amanda** ble gift med soldat **Olof Erlandsson Lerdal**. Finnes det etterkommere av Olof og Aminda?

Finn Sollien

Kongevegen 121

N-2200 Kongsvinger, Norge

Telefon 47 62 81 74 97

329. Jag söker upplysningar om min farfar **Johan Nilsson** f 1857-08-11 i Västra Ämtervik. I husförhållanden, dop- och födelseböcker står angivet Persby, Ap-lungeåsen och Kyrkåsen. Föräldrarna och fem syskon emigrerade till Nordamerika. Utöver min farfar stannade hans syster **Maria Cajsa Nilsson** f 1862-08-11 kvar i hemlandet. Enligt husförhållanden 1886-90 flyttade hon till Nors prästgård och arbetade som piga hos kontraktsprosten Johan Bernhard Unger och hans familj. Enligt samma husförhållanden arbetade Maria Cajsa som "mejerinna" hos "egaren" Axel Hugo Ronge i Valum i Norra Nor. Maria Cajsa gifte sig 1890-10-26 med dagkarlen, drängen **Karl Fredrik Nilsson** f 1863-01-09 i Nor. Tacksam för kontakt med efterlevande släktingar eller personer med kännedom om nämnda personer.

Sune Johansson

Banérgatan 7

752 37 Uppsala

330. Jag söker

a) Barare av namnen **Ullström och Uddström**. De flesta var smeder och förekom-

mer på många bruk under 1700- och 1800-talen.

b) Föräldrar till smeden **Olof Eliasson Uddström**, troligen född i Fryksande. Enligt husförhållanden är födelseåret angivet till 1742, senare till 1744. Jag har dock inte funnit någon notering i Fryksande födelsebok.

Olofs far är sannolikt **Elias Hindriks-son Tarfven** f 1718 förmodligen av finnsläkten Tarvainen. Olof förekommer ofta tillsammans med Elias andra barn **Margatta/Margreta**, Walborg och Lars. Han förekommer även tillsammans med Anders Eliasson som eventuellt också är en son till ovanstående Elias. Kan någon bekräfta att jag är på rätt spår och är det någon som har information om slakten Tarvainen?

Elaine Löfgren

Östänvindsgatan 9 C

417 17 Göteborg

Telefon 031-236332

331. Jag söker födelseförsamling för

a) Mästersmeden **Daniel Lidström** f 1772 i värmland. Hans första två barn, Daniel f 1806-01-05 och Carl f 1807-10-28, var födda i Nora. Därefter flyttade familjen till Forsvik i Udenäs för att delta i Göta kanals byggande.

b) Ovanstående hustru **Kajsa Lisa Gillström** f 1784 i Närke. I husförhållanden för Udenäs finns sonen Erik angiven som brukare av Spetsnäset i Forsvik och föräldrarna som inhyes hos honom.

Björn Lippold

Timmervägen 25

541 64 Skövde

Tel/fax 0500-435391

332. Jag efterlyser uppgifter om eller ättlingar till **Karl Hedman** f 1865-04-22 i Gustav Adolf. Han flyttade 1885-01-30 till Rammen men enligt husförhållanden för 1885 flyttade han vidare till "Stora Tuna i Falu lan". Jag har dock inte lyckats hitta honom där eller i Gustav Adolf eller Råda.

Elis Hedman

Trollesundsvägen 45, 3tr

124 32 Bandhagen

E;mail hmn.st@stockholm.mail.post-net.se

333. Jag söker för en amerikansk forskares rakning upplysningar om **Johan A Sahlin** f 1867-10-16 i värmland, utflyttad till USA omkring 1897, samt hans hustru **Anna Charlotta Andersdotter** f 1873 i Dalsland och utflyttad till USA omkr 1887. Forskaren är ättling till ovanstående personer men vet inget ytterligare om deras svenska bakgrund.

Peter Funke

Gladiolusgatan 5 G, 431 61 Mölndal

E-mail: peter.funke@molndal.mail.teliacom

334. Jag söker

a) Föräldrar till **Lars Jönsson** f 1822-10-04 i Sunne. Bosatt i Humlen, Västra Ämtervik.

b) Föräldrar till ovanstående hustru **Maria Kajsa Persdotter Blomström** f 1847-06-10 i Västra Ämtervik.

c) Föräldrar till **Per Olsson** f 1817-04-03 i Sunne. Bosatt i Kålsgård, Svastra Ämtervik.

d) Föräldrar till ovanstående hustru **Kerstin Eriksson** f 1816-02-04 i Sunne.

e) Uppgifter om smeden i Gustavsström, Gåsborn, **Nils Kock och hans hustru Lisa Greta Bergqvist**. De hade en dotter Maja Greta f 1820-10-09 i Gåsborn.

f) Föräldrar till **Erik Göransson** f omkring 1661, d 1709 i Dalkarlssjön, Nordmark.

g) Uppgifter om föräldrarna till komministern i Älvsbacka och Östra Fågelvik, **Olof Eriksson Edberg** f omkring 1706 i Or (P)? Modern var **Brita (Börta) Olofsdotter** f omkring 1663, d 1748-04-23 i Älvsbacka.

Sven Johansson

Vasavägen 16 B, 737 47 Fagersta

Telefon 0223-13562

335. Jag söker upplysningar om min farfar före 1875 Nedre Ullerud. Han var dagkarlen **Anders Olsson** f oa 9/4 1856, d 10/12 1919. G med **Beata Lovisa Svensd** f 20/9 1855 i Stora Kil, d 10/12 1919. Anders moder var **Maja Cajsa Johannesdtr.**

Lisbeth Håkansson

Norra Älvesby, 68050 Ekshärad

Telefon 0563-30338

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

Bryggan 1996:3 (Samfundet emigrantforskningens främjande) "Tidig utvandring till Nya Zeeland och Australien - från Värmland" av *Gunnel Kvarnström*.

Bryggan 1996:4 (Samfundet emigrantforskningens främjande) "Thorsby, Alabama - en svensk småstad i södern" av *Alf Brorson*. Stadens förste svenske präst hette Johan Emil Hedberg, född i Lekvattnet. "Geniet från Stjärnfors" (varför kan folk inte lära sig att det heter Stjärnfors!) av *Mari Andersson*. Anders Aldrin blev en av Kaliforniens mest framstående konstnärer. Efterlysningar berörande Grava (Rud) och Karlstads landsförsamling (Javerön).

Bäfvernytt nr 15 (Hamösands Släktforskare) Utdrag ur Janne Vängmansällskapets årsböcker 1978 o 1980. Upphovsmannen till Janne Vängman var författaren Johan Rudolf Sundström född 1874 i Långserud. Se även sida 21.

Grans-Posten nr 29 (Gränsbygdens släktforskare i Dalsland, Bohuslän och Ostfold) Efterlysning avseende Trankil (Ögården) och Blomskog (Edvinsson Wik).

Husförhörnytt 1996:4 (Skaraborgs Släktforskarförbund) Efterlysning avseende Gunnarskog (Nordsjöbruket) och Kristinehamn (Bredholm, Hemstedt)

JLS-nytt nr 67 (Jämtlands länsläktforskarforening) Värmlänningar i Härjedalen.

Medlemstidning 1996:1 (Nordvärmalands Släktforskarforening) "Finnbäckhult på Edsbjörke utskog" av *Olle Gustafsson*. "Om Jöns Markusson-slakten".

Antavlor för Kerstin Meric, Oscar Jonasson Orainen och Oscar Emanuel Önnberg. "Torpen på Wasseruds agor" av *Hans*. "Torpet Pedersby" av *Hans Eriksson*. Efterlysningar avseende Fryksande (Fensbol, Rådom), Södra Finnskoga (Jarpliden), Vitsand (Gunnsjögården), Östmark (Metbacken).

Näverluren 1996:4 (Varmlands Hembygdsförbund) I "Bygdeskildrarna och historikerna" berättar *Lars Elma* bl a om slaget vid Trangen år 1808. *Karin Öman* recenserar nya böcker: "Eksharads

västra utskogar" av *Maja Olsson*, "På värmländsk räls" utgiven av Varmlands Nation i Uppsala samt "I Skillingmark finns alls inga fattige" (sockenstämmo-protokoll 1694-1811) utgiven av Skillingmarks församling.

släktforskaren nr 61 (Vasterbergslagens släktforskare) "Valloner i Kroppa socken i Värmland" av *Per Stake*.

SlakthistorisktForum 1996:5 (Sveriges Släktforskarförbund) Efterlysningar avseende Arvika (Hainer), Dalby (Isberg), Famebo (Yngshyttan), Grava (Öman), Gustav Adolf (Hedman), Kroppa (Dybeck, Gammelkroppa), Ransäter (Stenström), Rammen (Hedman) och Vase (Öna).

Strödda Annotationer nr 16 (Släktforskarforeningarna i Örebro län). *Görran Ekberg* har givit ut register till Karlskogas domböcker 1629-1719.

Svenska Antavlor 1996:4 (Sveriges Släktforskarförbund) *Sten Nyborg* redovisar "Anor från Glava". Där finns inte bara Glava utan även Arvika, Brunskog, Filipstad och Älgå.

södertälje-Probanden nr 120 (Södertälje Släktforskarforening) "Ruskiga händelser i Eda socken 1788" av *K-E Ferner*.

Upptecknat nr 5 (Varmlandsarkiv) Varmlandsbankens historiska material deponeras hos Varmlandsarkiv.

ÖGF-Lövet nr 47 (Östgöta Genealogiska Förening) "Då skydde man inga medel i Gardserums socken!" av *Bertil Södergren*. Handlar om kringvandrande kakelugnsmakeriarbetaren Carl Magnus Westerholm med prästbevis utfärdat i Karlstad år 1864.

Övrigt

Anknytningen 1996:4 (Nyköping-Oxelösunds Släktforskarclubb) "Medalj-utdelning år 1799" (Konungens Egen Grenadjarbataljon) av *Christopher von Warnstedt*.

GF-Aktuellt nr 126 (Genealogiska Föreningen) "Något om våra förfäders kroniska sjukdomar" av *Barbro Nordlöf*.

Medlemsblad 1996:4 (Boden Överluleå Forskarforening) "Hur klarade våra för-

fader energiförsörjningen?" av *Gunnar Wannman*.

PLF-Nytt nr 39 (Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum Oskarshamn) "Internet - ett verktyg för släktforskare" av *Thor Sjöberg*. "Internet i släktforskningen" av *Sam Blixt*.

Slakten 1996:4 (Södra Västerbottens släktforskare) "Att leta försvunna emigranter i USA" av *Ola Lindback*.

släktforskaren nr 61 (Vasterbergslagens släktforskare) "Tidelagsbrott", utdrag ur artikel i BRO.

SlakthistorisktForum 1996:5 (Sveriges Släktforskarförbund) "Projektet Kyrkböcker on-line" av *Thomas Hermelin*.

Tidningen Slaktdata 1996:4 (Föreningen Slaktdata) Svenska skråväsendets historia.

Vastgötagealogen 1996:4 (Vastgöta Genealogiska Förening) "Vadstena Krigsmanshushkassa" av *Christer Gustafsson-Slatt*.

Kyrkböcker on-line

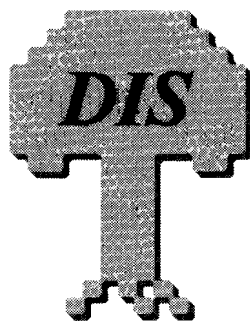
Med mormonernas rullfilmer togs det första steget som gjorde släktforskningen till en folkrörelse. I nästa steg omvandlade SVAR rullfilmerna till de mer lätthanterliga mikro korten.

Nu är SVAR beredd att ta det tredje mycket djärva steget i denna utveckling. Man har fått EU-pengar för att göra en förstudie till ett projekt: att digitalisera alla svenska kyrkböcker. Om planerna realiserar kan det i framtiden bli möjligt att sitta hemma och släktforska via till exempel Internet med hjälp av dator och modem.

Förutom EU finansieras förstudien av Sollefteå kommun, länsstyrelsen i Västernorrland, arbetsförmedlingen och Riksarkivet. Till våren skall studien vara klar.

Enligt preliminära beräkningar kommer digitaliseringen att kosta omkring 600 miljoner kronor.

Se också artikel i Slakthistoriskt Forum 1996:5.

Det svenska släktforskarprogrammet DISGEN 7 version 7.0 for PC har nu börjat distribueras. Det är imponerande, gjort för användning i Windows 3.x eller Windows 95 och har många nya funktioner. Programmet har sedan nov 1996 testats av ett 30-tal forskare för att hitta de fel som en programmerare inte kan tanka sig kan göras. Det var många som vi fann bara har i Värmland.

Trots tester finns naturligtvis fortfarande fel i de program som levereras. Service för Värmland och Dalsland (postdistriktet) får Du av

Harald Persson, Malmtorgsgatan 18
65340 Karlstad. Telefon 054-218777
Fax 054-218829

Jan Tengelin, Thermiavagen 4
67130 Arvika. Tel/Fax 0570-16187

Annons

Stavnäs (S) Födde 1687-1920

15490 barn i 3 ringhäftade
volym. 10 olika sorteringar

Volym 1 1687-1775 266 sid. 725 g
Pris SEK 170.00 + porto 58.00

Pris NOK 170.00 + porto 88.00

Volym 2 1776-1850 337 sid. 925 g

Pris SEK 200.00 + porto 58.00

Pris NOK 200.00 + porto 88.00

Volym 3 1851-1920 368 sid. 975 g

Pris SEK 210.00 + porto 58.00

Pris NOK 210.00 + porto 88.00

Vid samtidig leverans av mer
än 1 volym är portokostnaden
SEK 58.00 NOK 140.00

Av Jan Thimberg, Huddeinge

Vårens program 1997

Årsmöte med föredrag

Lördag 22 mars kl 13.00 Gamla Badhuset i Karlstad
Sedvanliga årsmötesförhandlingar se sida 2

Kent Andersson från Sveriges Släktforskarförbund i Göteborg
föreläser om "Spännande källor i släktforskningen"
Kaffe med tillfälle till frågor och utbyte av erfarenheter

Besök av Vasterbergslagens släktforskare

Lördag 12 april kl 10.00 Gamla Badhuset, Karlstad
Har Du anor i Ludvika-trakten så passa på!

Fikatraff

Fredag 25 april kl 19.00 Gamla Badhuset, Karlstad
Inget program, vi träffas, dricker kaffe, pratar släktforskning
Ta med eget fika, släktforskar material och frågor
som Du vill diskutera med likasinnade

Vårutflykt till Häljebol

Söndag den 11 maj Samling kl 10.00 vid Bygdegården
Besök vid Hallemyrens jordkula

Peter Olausson berättar om domboksregistreringen
Kaffe och smörgås på bygdegården
Förnamlan senast 30 april till

Lars-Gunnar Sander telefon 054-872754
eller Bernhard Granholm telefon 0555-61153
Vägbeskrivning: Tag av från E18 vid Nysäter
och kör norrut mot Arvika ca 10 km.

Medlemsservice

Rådgivning i forskarsalen på Gamla Badhuset, Karlstad
Varjemåndag kl 16.30-19.00 t o m april.

Annons

"Finnar i Östmark, Vitsand, Nyskoga, Södra och Norra Finnskoga"
30 finnhemman, 5 torp, 330 sidor, 80
finnsläkter, personregister 2200 per-
soner, 60 bilder.

Pris Sverige SEK 200.00 + porto

Pris Norge NOK 300.00 inkl emb,
porto, införelavgift 40.00.

"Finnar i väst" och "Finnar i Gräsmark
och Lekvattnet". Pris per st

Sverige SEK 175.00 inkl porto

Norge NOK 250.00 inkl porto

Beställas på postgiro 96 33 69 - 4

Jarl Ericson, Nordmarksgratan 7, 671
51 Arvika. Tel 0570-19488

Annons

Arbetsvandringar Värmland-Härjedalen under 1800-talet

1049 värmlänningar med hemort, fö-
delse- och inflyttningsdatum (en-
staka saknar uppgift), hustru och
barnhänvisning. Flyttning inom Här-
jedalen kan redovisas i ansedel.

5 sorteringar 86 sidor. A4, limband
Av Roger Alderstrand
och ABFHärjedalen

Pris SEK 100.00 + porto 11.50

Pris NOK 100.00 + porto 18.00

Annonns

Norra Råda (S) Födde 1725 - 1769

C:1. Avskrift av 2659 födslar med släktnamnsregister för föräldrar och faddrar jämte ortregister. 110 sidor i A4 format i pryddigt ringbundet häfte.

Av **Mats Hellgren, Göteborg**

Pris SEK 140.00 + porto 19.00
Pris NOK 140.00 + porto 28.00

Annonns

Glava ska leva!

En bok om Årland Segersten och hans hembygd, hembygdskämpe och stor kulturpersonlighet. Med ett omfattande personregister. Inbunden, 169 sidor.

Glava Hembygdsförening

Pris SEK 225.00 + porto 24.00
Pris NOK 225.00 + porto 56.00

Annonns

Trälååtarna

Pråmtrafikken mellan Munkfors och Deje under 1800-talets senare del. Nr 2 i Etnografiska sällskapet skriftserie. Häftad, 62 sidor.

Av **Bernt Jansson**

Pris SEK 60.00 + porto 11.50
Pris NOK 60.00 + porto 18.00

Annonns

En kyrkoherdes vardag Ekshärad 1700-1758

Andreas och Bengt Piscator, kyrkoherdar, har fört anteckningar om allt som tilldragit sig i prästgården. År 1758 omfattar dag för dag notering. 186 sidor i häftat och limmat A5 häfte med 4-färgsomslag

Av **Mats Hellgren, Göteborg**

Pris SEK 150.00 + porto 19.00
Pris NOK 150.00 + porto 28.00

Annonns

Karlstad (S) Gamla kyrkogården av N F Bergqvist

312 sidor biografier med foton över cirka 550 personer som under 1800-talet gravsatts på denna kyrkogård. Bunden bok, hög kvalitet. Index.

Pris SEK 140.00 + porto 24.00
Pris NOK 140.00 + porto 56.00

Annonns

Kila (S) Födde Vigde Döde 1640 - 1699

64 sidor i pryddigt A4 ryggbundet häfte.

Av **Gunnar Jonsson, Säffle**

Pris SEK 60.00 + porto 11.50
Pris NOK 60.00 + porto 18.00

Annonns

Kärholmens hemman i Kila socken

En beskrivning av människorna och deras bosättningar från 1600-talet till 1900-talet.

Limmat A5 häfte med 164 sidor

Pris SEK 70.00 + porto 11.50

Pris NOK 70.00 + porto 18.00

Lantmäteriförrättningar hemmanet Kärholmen

Limmat A4 häfte med 96 sidor.

Geometriska jordeboken 1648

Storskifte inägorna 1779

Storskifte skogsmarken 1789-1795

Storskifte ängar, beteshag 1795

Laga skifte 1835-1836

Pris SEK 70.00 + porto 19.00

Pris NOK 70.00 + porto 28.00

Av **Gunnar Jonsson, Säffle**

Annonns

Kila (S) Vigde 1689-1900

268 sidor i pryddigt A4 ryggbundet häfte.

Av **Gunnar Jonsson, Säffle**

Pris SEK 120.00 + porto 24.00

Pris NOK 120.00 + porto 56.00

Annonns

Kila (S) Födde Vigde Döde 1700 - 1749

155 sidor i pryddigt A4 ryggbundet häfte.

Av **Gunnar Jonsson, Säffle**

Pris SEK 90.00 + porto 19.00

Pris NOK 90.00 + porto 28.00

Annonns

Garvare och Garverier i Karlstad

Skildrar garveriskräfts betydelse för Karlstads utveckling till centralort under 1700- och 1800-talen. Häftad. 35 sidor.

Av övering **Sven Rask**

Pris SEK 40.00 + porto 3.00

Pris NOK 40.00 + porto 12.00

Annonns

Kila (S) Bouppteckningar 1744 - 1859

53 sidor i pryddigt A4 ryggbundet häfte.

Av **Gunnar Jonsson, Säffle**

Pris SEK 60.00 + porto 11.50

Pris NOK 60.00 + porto 18.00

Annonns

Fryksände (S) Födde 1707 - 1765

5877 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

452 sidor i pryddig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Pris SEK 290.00 + porto 58.00
Pris NOK 290.00 + porto 88.00

Annonns

Östmark (S) Födde 1765 - 1820

4611 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

371 sidor i pryddig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Pris SEK 240.00 + porto 58.00
Pris NOK 240.00 + porto 88.00

Annonns

Vitsand (S) Födde 1824 - 1860 Vigde 1824 - 1860

2737 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

534 Vigslar med samma sorteringsordningar.

300 sidor i pryddig A4-pärm med register. Datorhanterat material.

Pris SEK 250.00 + porto 58.00
Pris NOK 250.00 + porto 88.00

Där inte annat anges sker beställning via postgiro

SEK Sverige 46 96 60-5

NOK Norge 0806 1944339

Annonns

Utökad upplaga

Värmlands Släktforskarkatalog 1996

182 forskare som forskar på släkter och orter i Värmland. Ersätter 1995 års Värmlandsforskare. Med Ortregister, Släkregister och Specialregister. Kartor över Värmland visande församlingar och härader.

82 sidor i förstärkt ryggbundet häfte med förteckning på arkiven i Värmland jämte litteraturlista och förteckning över kända register.

Pris SEK 60.00 + porto 11.50
Pris NOK 60.00 + porto 18.00

Annonns

Värmlands Ortregister

Över 4 700 hemman och hemmanstorp är samlade i ett 68 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordboken omspänner tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och härader.

Av Gunnar Jonsson, Säffle.
Pris SEK 40.00 + porto 11.50
Pris NOK 40.00 + porto 18.00

Annonns

Dalslands Ortregister

Cirka 2 500 hemman och hemmanstorp är samlade i ett 38 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordboken omspänner tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och härader.

Av Gunnar Jonsson, Säffle.
Pris SEK 40.00 + porto 11.50
Pris NOK 40.00 + porto 18.00

Annonns

Sunne (S) Födde Vigde Döda 1669 - 1721

160 sidor återgivna bokstavstroget. Därför lämplig som egen lärobok. Med tabeller, diagram över befolkningsutvecklingen m m.

Av Arne Linnarud, Karlstad

Pris SEK 140.00 + porto 19.00
Pris NOK 140.00 + porto 28.00

Annonns

Ekshärad (S) Födde 1665 - 1722

C:1. 1816 barn sorterade i Datum-, Fader-, Moder- och Ortordning. Dessutom cirka 8000 faddrar i datumordning

Av Mats Hellgren, Göteborg

Pris SEK 250.00 + porto 58.00
Pris NOK 250.00 + porto 88.00

Annonns

Ekshärad (S) Födde 1723 - 1799

C:2. Avskrift av 5649 födslar med släktnamnsregister för föräldrar och faddrar. 100 sidor i A4 format i pryddigt ringbundet häfte.

Av Mats Hellgren, Göteborg

Pris SEK 140.00 + porto 19.00
Pris NOK 140.00 + porto 28.00

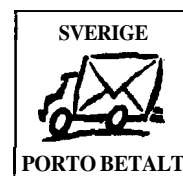
Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning retur med
den nya adressen till:

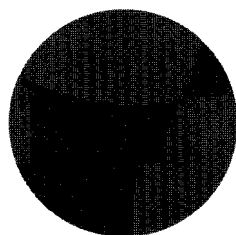
Varmlands Slaktforskarförening
c/o Harald Persson
Malmtorgsgatan 18
653 40 KARLSTAD

B

Föreningsbrev

Nu ar det grönt
att trycka på

KNAPPEN

Ramgatan 7 • Box 2149 • 650 02 KARLSTAD • Tel. 054-15 66 75

Varmlands mesta fullservicetryckeri!